

2020 / Vol:6, Issue:29 / pp.1232-1259

RESEARCH ARTICLE

Arrival Date : 20.07.2020

Published Date : 30.08.2020

Doi Number : <http://dx.doi.org/10.31589/JOSHAS.370>

Reference : Dolunay, Ş. & Taştan, A. (2020). "Covid-19 (Sars-Cov2) Sürecinin Üniversite Gençliği Üzerindeki Etkilerini Anlamaya Yönelik Nitel Bir Çalışma", Journal Of Social, Humanities and Administrative Sciences, 6(29):1232-1259

COVID-19 (Sars-CoV2) SÜRECİNİN ÜNİVERSİTE GENÇLİĞİ ÜZERİNDEKİ ETKİLERİNİ ANLAMAYA YÖNELİK NİTEL BİR ÇALIŞMA

A Qualitative Study To Understand The Effects Of Covid-19 (Sars-CoV2) Process On University Youth

Prof. Dr. Dolunay ŞENOL

Kırıkkale Üniversitesi, Sosyoloji Bölümü Öğretim Üyesi, Kırıkkale/Türkiye

Aşkın TAŞTAN

Kırıkkale Üniversitesi, Sosyoloji Anabilim Dalı Yüksek Lisans Mezunlu, Kırıkkale/Türkiye

ÖZET

Çin'in Wuhan kentinde Aralık 2019'da ortaya çıkan ve Corona virüs ailesinden yeni bir Corona virüsün sebep olduğu salgın bir hastalık olan Covid-19 (Sars-CoV2) kısa sürede tüm dünyaya yayılmış ve Dünya Sağlık Örgütü tarafından 12 Mart 2020 tarihinde Pandemi olarak ilan edilmiştir. Türkiye'de 10 Mart 2020 tarihinde ilk vakanın görülmesinin ardından, pek çok ülkede olduğu gibi Türkiye'de de alınan tedbirler kapsamında, hem ilköğretim okulları hem de üniversiteler tatil edilmiştir. Üniversite öğrencileri gerek yaş gerek ise de içinde buldukları şartlar açısından ilköğretim öğrencilerinden farklı özellikler ortaya koyan bir grup oluşturmaktadırlar. Bu grup, gençlik dönemin özellikleri göstermekle birlikte, üniversiteyi kazanmaları ile birlikte bir ölçüde özerkliklerini ilan ederek kendi ayakları üzerinde durmaya başlamakta, kendi yaşam şekillerini kurmaya çalışmaktadır. Ancak hiç beklenmedik bir anda ortaya çıkan yeni durum, onların evlerine dönmeleri ve yeni hayatlarına ara vermelerini de beraberinde getirdi. Çalışmada, pandemi sürecinde evlerine dönen üniversite gençlerinin bu süreçten nasıl etkilendikleri ve tarihe tanıklık ettikleri bu süreci nasıl değerlendirdikleri sosyolojik bir bakış açısıyla ortaya konulmaya çalışılmıştır. Bu çalışmanın hem ailelere hem de üniversite yöneticilerine gençlerin süreç ile ilgili düşüncelerini anlamalarına ışık tutması beklenmektedir.

Anahtar Kelimeler: Covid-19 (Sars-CoV2), Gençlik, Üniversite Gençliği, Salgın Hastalıklar

ABSTRACT

Covid-19 (Sars-CoV2), an epidemic disease that occurred in Wuhan, China in December 2019, caused by a new Corona virus family, spread to the whole world in a short time and was declared as Pandemic by the World Health Organization on March 12, 2020. After the first cases seen in Turkey on March 10, 2020, as part of measures were well received in many countries both primary schools and universities have been suspended in Turkey. University students form a group that exhibits different characteristics from a group consist of primary school students in terms of both age and conditions. This group, while showing the characteristics of the youth period, has started to stand on its own feet by declaring their autonomy to some extent and gaining the university, and trying to establish their own life styles. However, the new situation that emerged at an unexpected moment brought them back to their homes and to take a break from their new lives. In this study, how the university youth who returned to their homes during the pandemic process were affected by this process and how they evaluated this process, which they witnessed history, has been tried to be revealed from a sociological perspective. This study is expected to shed light on both families and university administrators to understand young people's thoughts about the process.

Key Words: Covid-19 (Sars-CoV2), Youth, University Youth, Epidemics

1. GİRİŞ

Salgın hastalıklar, gerek insan gerek hayvan ve bitkiler olsun, her türlü canlı için tehdit olabilmektedir. Örneğin, bir patates hastalığı olan Patates mildiyözü hastalığı sebebiyle İrlanda'da 1845-1846 yılları arasında, çok sayıda insan ölmüştür (Yıldız, 2011:58). Binlerce yıldır hayvanlarla yakın ilişki içerisinde olan insanoğlu, bu birliktelik sonunda bir takım hastalıkları paylaşır hale gelmiştir. İnsanoğlu, bugüne kadar tespit edilebilen köpeklerle altmış beş, sığırlarla elli, koyun ve

keçilerle kırk altı ve domuzlarla kırk iki hastalığı paylaşmaktadır (Akın, 2018: 248) Bazı virüslerin mutasyona uğrayarak türden türe sıçrama yapması ölümcül salgın hastalıklara sebep olmaktadır.

21.yüzyıl, genel itibariyle salgın hastalıklarla yoğun bir başlangıç yapmıştır. 2002-2016 yılları arasında, Dünya Sağlık Örgütü kayıtlarına giren beş bulaşıcı hastalık yaşanmıştır. Bunlar sırasıyla; SARS-CoV (Şiddetli Akut Solunum Yolu Sendromu), H1N1/09 (İnfluenza), MERS-CoV (Orta Doğu Solunum Sendromu), Ebola virüs ve Zika virüs salgınlarıdır. 2019 yılının son aylarına gelindiğinde ise Corona virüs ailesinden yeni bir virüs salgını, Çin'den başlayarak tüm dünyayı etkisi altına almıştır. Bu süreçte pek çok ülke kendi ulusal salgın hastalıklar acil durum eylem planlarını uygulamaya başlamıştır.

Türkiye'de de bu tedbirler kapsamında yapılan diğer uygulamalarla birlikte, okullar tatil edilmiş ve örgün eğitim alan, okul öncesi, ilköğretim ve ortaöğretim düzeyinde toplam 18 milyon 108 bin 860 öğrenci ve üniversitelerde öğrenim gören 7.9 milyon öğrenci evlerine gönderilerek eğitim süreçlerine bir süre ara verilmiştir. Daha sonra pandeminin boyutlarının farkına varılarak uzaktan eğitim ile süreç tamamlanmıştır (Şenol ve Taştan, 2020: 844).

Bu çalışma eğitim-öğretim süreçleri bir anda kesilen ve evlerine dönmek zorunda kalan üniversite gençleriyle gerçekleştirilmiştir. Çalışmayla üniversite gençlerinin bu süreci nasıl değerlendirdikleri, süreç hakkındaki bakış açıları anlaşılmasına çalışılmıştır. Zira yaşanan pandemi sonrası ortaya çıkan yeni normallerin en bariz uygulayıcısı ve gelecek nesillere de aktarıcısı olacak olan gençlerdir. Bu nedenle gençlerin bu süreci nasıl değerlendirdikleri önemsenmekte ve çalışmanın hareket noktasını oluşturmaktadır.

2.KAVRAMSAL ÇERÇEVE

2.1. 21.Yüzyılda Salgın (Epidemi) Hastalıklar

İnsanlık, tarihi boyunca pek çok salgın hastalık yaşamış ve halen de yaşamaktadır. 1500 yılı öncesinden bu güne kadar, MÖ 429-426' da Yunanistan'da Atina Vebasıyla başlayan 7; 1500-1699 yılları arasında 25; 18.yy'da 33; 19.yy'da 59; 20.yy'da 25 salgın hastalık görülmüştür. 21.yüzyıla gelindiğinde 2000 yılında Orta Amerika'da Deng Hummasından, 2020 yeni Corona virüs salgınına kadar, sadece yirmi yılda 54 salgın hastalık yaşanmıştır.¹ Küreselleşen dünyada, ulaşım ve ticaret ağlarının bu kadar geniş bir yelpazeye yayılmış olması, buna paralel olarak dünya genelinde insan hareketliliğinin yoğun bir şekilde yaşanması ve teknolojik gelişmeler bundan sonraki süreçte de insanoğlunun salgın hastalıklarla mücadelesinin devam edeceğini gösteren önemli ipuçları olarak değerlendirilmektedir. Nitekim en son yaşanan yeni Corona Virüs salgınında, bu virüsün bir laboratuvar ortamında mı üretildiği, yoksa doğal türler arası sıçrama sonucunda mı insanlara bulaştığı tartışmaları halen devam etmektedir.²

Enfeksiyöz yani bulaşıcı hastalıklar, hastalık yapıcı mikroorganizmaların insan veya hayvana farklı etmenler vasıtasıyla geçmesi sonucu ortaya çıkan hastalıklara verilen genel bir isimdir (Aslan, 2020:35). Yani bu hastalıklar, hayvandan insana veya insandan insana geçebileceği gibi hava, su, toprak vb. yollarla da insan veya hayvanlara geçebilmektedir. Bir virüs, bakteri, mantar veya parazit salgın hastalığa yol açabilmektedir.

21.yüzyılın henüz ilk yirmi yılında dünya gelinde yayılma gösteren beş salgın hastalık Dünya Sağlık Örgütü kayıtlarına girmiş bulunmaktadır. Bunlar sırasıyla 2002-2004 yılları arasında "Şiddetli Akut Solunum Yolu Sendromu (SARS-CoV)", 2009 yılında "İnfluenza (H1N1/09)", 2012 yılında "Orta Doğu Solunum Sendromu (MERS-CoV)", 2013-2016 yılları arasında Ebola virüs, 2015-2016 yıllarında Zika virüs salgınlarıdır. Son olarak Aralık 2019'da Çin'in Hubei bölgesinin başkenti

¹ https://tr.wikipedia.org/wiki/Salg%C4%B1nlar_listesi

² <https://www.milliyet.com.tr/dunya/cinden-abdnin-kovid-19-laboratuvarda-uretildi-iddiasi-bilimsel-degil-aciklamasi-6190282>

olan Wuhan'da başlayan Covid-19 (Sars-CoV2) yeni Corona Virüs salgını Temmuz 2020 itibariyle halen mücadele verilen bir salgın özelliğini sürdürmektedir (Aytekin, 2020).

Şiddetli Akut Solunum Yolu Sendromu (SARS), corona virüs ailesinden bir virüsün yol açtığı viral bir solunum sistemi hastalığı olarak nitelendirilmektedir. İlk olarak Kasım 2002'de Hong Kong'da bir canlı hayvan pazarında başlayan hastalık, 2003 yılının başlarında 37 ülkeye yayılmayı başarmıştır.³ İnsandan insana yakın temas ile geçmekte olan bu hastalığın, ellerden, virüs bulaşmış eşyalardan, araç gereçlerden, ağızdan çıkan küçük partiküllerden bulaştığı düşünülmektedir. SARS salgınında 1 Kasım 2002 ile 7 Ağustos 2003 arasında dünya genelinde toplam 8422 vaka ve 916 ölüm meydana gelmiştir. SARS salgını 2004 yılında sona ermiş (Özdemir, 2015: 37) olarak kabul edilmektedir. Bu sebepten dolayı olsa gerek, SARS'ın aşısı henüz bulunamamış olmasına rağmen aşı bulma çalışmaları da eskiye oranla azaltılmıştır (Yücel ve Görmez, 2019: 35).

İnfluenza A H1N1/09, 1968'de H3N2'nin (" Hong Kong " Grip) ortaya çıkmasından bu yana ilk influenza A virüsü salgını olarak kabul edilmektedir (Michaelis vd.,2009: 381). 2009 yılında görülmeye başlaması sebebiyle H1N1/09 olarak adlandırılmıştır. Domuz, kuş ve insan influenza virüs genlerini taşıyan bir virüs olan A H1N1, ilk olarak Kuzey Meksika'da 6 aylık bir kız çocuğunda görülmüş ardından, Nisan 2009'da Dünya Sağlık Örgütü tarafından pandemi alarm düzeyi 6 olarak ilan edilmiştir (Aktaş, 2010:201). Bu pandemi sırasında, DSÖ verilerine göre 27 Nisan 2009 itibarıyla 4 ülkeden 73 vaka tespit edilmiş, on üç gün gibi kısa bir sürede yani 10 Mayıs 2009 tarihi itibarıyla 29 ülkeden 4.379 vaka, 27 Mayıs 2009 itibarıyla ile de 48 ülkeden 13.398 vaka bildirilmiştir. Resmi olarak on dört ay süren pandemi döneminde dünya genelinde yaklaşık 200 milyon insanın enfekte olduğu düşünülmektedir (WHO,2020). Dünya Sağlık Örgütü, 10 Ağustos 2010 yılında yaptığı bir basın açıklaması ile bu salgının, salgın alarmının 6. evresinden çıkıldığını ve pandemi sonrası döneme geçildiğini bildirmiştir.⁴

Orta Doğu Solunum Sendromu (MERS-CoV), ilk olarak 13 Haziran 2012'de Suudi Arabistan'ın Cidde şehrinde, 60 yaşındaki bir erkek Suudlu'da görünen ve Corona virüs ailesinden bir virüsünün sebep olduğu viral bir solunum yolu hastalığıdır (Zaki vd., 2012: 1815). Hastalığın Suudi Arabistan'da görülmesinin ardından, Avrupa'da 6 ülke olmak üzere 20'den fazla ülkede 850'den fazla vakada tespit edilmiştir.⁵ MERS-CoV hastalığının özel bir tedavisi olmamakla birlikte, aşısı da henüz bulunamamıştır.⁶ Aralık 2019 tarihine kadar 4 kıtada 27 ülkeye yayılmış olan bu hastalık, 858 kişinin ölümüyle sonuçlanan 2.494 vaka sayısı ile küresel bir sorun olmuştur.⁷

Ebola virüs, Batı Afrika'da, Aralık 2013'te Gine'de başlayıp Haziran 2016'da son bulan, çok ciddi ve ölümcül bir hastalık olarak nitelendirilmiştir. 1976 yılında keşfedilen ve Orta Afrika'daki tropik yağmur ormanları civar köylerinde meydana gelen ilk salgının ardından, yaşanan tarihteki en ölümcül ebola salgınının 2013-2016 yılları arasındaki salgın olduğu kabul edilmektedir. Ebola virüs, meyve yarasaları, kirpi ve insan olmayan primatlar gibi vahşi hayvanlardan insanlara bulaşır ve daha sonra insanlardan insanlara kan, vücut salgıları, organlar vasıtası ile doğrudan veya dolaylı temas sonucu yani hastalık virüsünün bulaştığı elbise, havlu, ayakkabı gibi malzemeler yoluyla bulaşır ve yayılır.⁸ Beş Batı Afrika ülkesine yayılan salgın, Amerika, İtalya, İspanya, İngiltere'de de görülmesine rağmen buralarda salgın haline gelmemiştir. Ebola virüs salgınında 28 bin 616 kişi enfekte olmuş, 11 bin 325 kişi bu virüse bağlı olarak hayatını kaybetmiştir.⁹ Hastalığa karşı 2015 yılında, koruyuculuğu yüksek

³ https://tr.wikipedia.org/wiki/%C5%9Eiddetli_akut_solunum_yolu_sendromu

⁴ https://www.who.int/mediacentre/news/statements/2010/h1n1_vpc_20100810/en/

⁵ <https://www.ecdc.europa.eu/en/middle-east-respiratory-syndrome-coronavirus/factsheet>

⁶ <https://hsgm.saglik.gov.tr/tr/bulasici-hastaliklar/mers-co-v/mers-cov-liste/mers-co-v.html>

⁷ <https://www.who.int/emergencies/mers-cov/en/>

⁸ https://www.who.int/health-topics/ebola/#tab=tab_1

⁹ https://tr.wikipedia.org/wiki/Bat%C4%B1_Afrika_ebola_salg%C4%B1n%C4%B1

deneysel bir Ebola virüs aşısı bulunmuş olsa da Ebola için kanıtlanmış bir tedavi yöntemi henüz bulunmamaktadır.¹⁰

Zika Virüsü, sivrisineklerden bulaşan virüs, 2007 yılında Yap Adası'nda ilk vakanın kaydedilmesinin ardından, 2013 yılında Fransız Polinezyası ve Pasifik bölgelerinde; daha sonra da 2015 yılının Mart ayında Brezilya'da tanımlanmış büyük bir döküntü hastalığı salgını olarak kabul edilmektedir. Salgın, Amerika, Afrika ve dünyanın diğer bölgelerinde ortaya çıkmış ve bugüne kadar, toplam 86 ülke ve bölgede görülmüştür.¹¹ Bu virüs, insanları hastaneye yatıracak kadar hastalandırmamakta ve ölüm vakası çok nadir görülmektedir. Ancak virüsün gebelik esnasında bebeğe geçebilmesi ve bebekte Guillain-Barre Sendromu ve mikrosefaliye sebep olabileceği yönündeki bulgular, virüsün en kesif özelliklerinden kabul edilmektedir.¹² Zira Brezilya'da görülen Zika virüs salgını sonrası, yeni doğan bebeklerde mikrosefali görülme oranını, daha önceki yıllara oranla yaklaşık 20 kat artış göstermiştir. Önceki yıllarda Brezilya'da mikrosefalili doğan bebeklerin sayısı 2010-2014 yılları arasında 781 iken; 2015 yılında 1248 olarak kayıtlara geçmiştir. Zika virüsünün günümüzde spesifik bir tedavisi ve aşısı mevcut değildir (Uyar, 2016: 94).

21. yüzyılın, Haziran 2020 tarihi itibarıyla son salgını, dünya genelinde yoğun bir mücadele verilerek bertaraf edilmeye çalışılan "Covid-19 (Sars-CoV2) yeni Corona virüs" salgınıdır. Temmuz 2020 tarihi itibarıyla, dünya genelinde aşı çalışmaları yapılıyor olsa da, henüz özel bir tedavisi ve aşısı bulunmamıştır.

2.2. Covid-19 (Sars-CoV2) Yeni Corona Virüs Nedir?

Oxford Biyokimya ve Moleküler Biyoloji Sözlük tanımına göre corona virüs şu şekilde tanımlanmaktadır (Cammack ve Diğerleri, 2008):

"Sarmal nükleokapsidleri olan 80-120 nm uzunluğunda zarflanmış parçacıklardan oluşan bir grup RNA hayvan virüsünün herhangi biri. Bilinen en büyük viral RNA genomlarını (27-31 kb) içerirler ve hayvancılıkta ve kümes hayvanlarında yıkıcı epizootiklere (solunum veya enterik hastalık) neden olurlar. İnsan Corona virüsleri üst solunum yolu enfeksiyonlarına ve ciddi akut solunum sendromuna (SARS) neden olur."

İnsanlarda enfeksiyonlara neden olan corona virüsler, özellikle hayvanlardan insanlara bulaşmaktadır. Enfekte olan kişilerde yüksek ateş, öksürük, kas ağrısı, ishal, zor nefes alma şeklinde semptomlara neden olan virüs, özellikle yakın temas sonucunda epidemik salgınlar oluşturabilmektedir (Yücel ve Görmez, 2019: 32). 21. Yüzyılın başlarında görülen üç salgın hastalığın yani Sars, Mers ve Covid-19 (Sars-CoV2)'un sebebi Corona virüs olarak gösterilmektedir. Corona virüslere deve, sığır, misk kedisi, yarası gibi birçok hayvanda sıkça rastlanılmaktadır. Bazen bu virüsler mutasyona uğrayarak hayvanlardan insanlara bulaşacak hale gelmektedirler ki bu durum "türler arası sıçrama" olarak nitelendirilmektedir (Woo, 2019).

Çin'in Hubei bölgesinin başkenti olan Wuhan'da, bir vahşi hayvan pazarında Aralık 2019'da başlayan salgına, Corona virüs ailesinden bir virüsün sebep olduğunun anlaşılmasının ardından salgının sebep olduğu hastalık "Covid-19" olarak isimlendirilmiştir. Sars hastalığı ile benzerlikleri olmasının yanı sıra Sars'tan daha hızlı yayılıyor olması dünya genelinde paniğe sebep olmuştur. Nitekim Sars hastasının, hastalığa yakalandığının ilk yedi gününden sonra kendini izole etmesi durumunda başkalarına bulaştırması söz konusu olmamaktaydı. Öte yandan Covid-19'da hiçbir semptom göstermeden yani hasta olduğunu bilmeden ve bu yönde belirti göstermeden virüs taşıyıcısı olan ve başkalarına yine farkında olmadan bulaştırabilenlerin sayısının oldukça önemli miktarlara ulaşıp olması korku ve endişeyi arttırmaktadır (Woo, 2019).

¹⁰ https://www.who.int/health-topics/ebola/#tab=tab_1

¹¹ <https://www.who.int/en/news-room/fact-sheets/detail/zika-virus>, 20 Temmuz 2018

¹² <https://hsgm.saglik.gov.tr/tr/zoonotikvektorel-zika/detay.html>

Hastalık, Wuhan kentinden sonra hızla başka şehirlere yayılmış, ardından Çin dışında ilk olarak Güney Kore, Ortadoğu'da İran ve Avrupa'da İtalya'da görülmüştür (Günaydın, 2020). Temmuz 2020 itibariyle, Türkiye de dâhil olmak üzere dünya genelinde, halen bu hastalıkla mücadele edilmekte, önlenmesi için çalışmalar sürdürülmektedir.

2.3. Umumi Hıfzıssıhha Kanunu ve 21. Yüzyıl' da Türkiye'de Pandemik Hastalıklar

Salgın hastalıklar, insanoğlunun her zaman mücadele etmek zorunda olduğu, amansız ve görünmeyen düşmanlar olarak varlıklarını sürdürmektedirler. Türkiye Cumhuriyeti de Osmanlı Devletinde olduğu gibi, kurulduğu günden itibaren hep salgın hastalıklarla mücadele etmek zorunda kalmıştır.

Kaybedilmiş bir dünya savaşının ardından yaşanan sosyo-ekonomik sıkıntılar yeni kurulmuş olan Türkiye Cumhuriyeti'nin mücadele etmek zorunda olduğu sorunlardan birisiydi. Zira o dönemde bir halk sağlığı sorunu olarak, frengi, trahom, kuduz, verem, sıtma gibi bulaşıcı hastalıklar yoğun bir şekilde halk sağlığını tehdit etmekteydi (Özkaya, 2016: 77). Bu nedenle Cumhuriyetin ilk dönemlerinde, sağlık alanındaki tüm çalışmalar bu salgın hastalıklarla mücadele kapsamında yapılmıştır. Erken Cumhuriyet döneminde yani 1923-1930 yılları arasında, Türkiye'nin dört bir yanında saha çalışmaları yapılmış ve bulaşıcı hastalıklarla mücadele heyetleri kurulmuş olsa da 1930 yılına kadar toplumun geneline ilgilendiren bir sağlık yasası bulunmamaktaydı. 1930 yılında bu heyetlerden alınan bilgiler doğrultusunda tüm toplumun sağlığını ilgilendiren konularda düzenleme yapan bir kanun olan "Umumi Hıfzıssıhha Kanunu" çıkarılmış, böylece salgın hastalıklarla mücadele yasal bir zemine kavuşturulmuştur (Tekir, 2019: 407). Umumi Hıfzıssıhha Kanunu halk sağlığının korunmasına yönelik kapsamlı bir kanundur. O dönemin şartlarında ülke genelinde sağlık çalışanı ve sağlık kuruluşu oldukça az sayıdaydı. Bu kanunla, sağlık personeli ve sağlık kurumlarının sayısının artırılması veya işverenlere işyeri hekimi çalıştırmalarının zorunlu tutulması gibi, mevcut durumun değişmesine yönelik pek çok adım atılmaya başlanmıştır (Demir, 2019: 2021).

Bu gün gelinen noktada Türkiye, bulaşıcı hastalıklar konusunda başarılı bir performans sergilemektedir. Her türlü bulaşıcı hastalığın daha yayılmadan engellenmesi adına kurumlar arası iletişim ve senkronize çalışmadan dolayı salgına dönüşmeden hastalıkların önü kesilebilmektedir. Salgın hastalıklarla mücadelede sistematik bir çalışma yapılabilmesi için salgın hastalıklar gruplandırılmaktadır. Buna göre 23'ü A grubu, 4'ü B grubu, 15'i C grubu ve 9'u da D grubunda olmak üzere bildirilmesi zorunlu 50 hastalık bulunmaktadır.¹³

A Grubu bulaşıcı hastalıklarda, hastanın ilk gittiği sağlık kuruluşunda hastaya tanı konmakta ve bildirim yapılmak suretiyle gerekli tedavi başlatılmaktadır. Ancak tanı ve tedavi olanaklarının kısıtlı olması durumunda bir üst basamağa yönlendirilir veya hasta ikinci basamak bir sağlık kuruluşuna başvurur. Her iki durumda da sağlık sorumlusu bir üst birime durumu bildirmek zorundadır. A grubunda yer alan ve bildirilmesi zorunlu hastalıklar; AIDS, Kuduz ve Riskli Temas, Akut Kanlı İshal, Meningokoksik Menenjit, Akut Viral Hepatitler, Neonatal Tetanoz, Boğmaca, Poliomyelit, Bruselloz, Sıtma, Difteri, Sifilis, Gonore, Şarbon, Hıv Enfeksiyonu, Şark Çıbanı, Kabakulak, Tetanoz, Kızamık, Tifo, Kızamıkçık, Tüberküloz ve Kolera'dır.

B Grubu bulaşıcı hastalıklar, ülkemizde ya hiç görülmemiş yada yıllardır görülmeyen vakalardır. Bu vakaların da Sağlık Bakanlığına bildirilmesi zorunlu tutulmaktadır. B gurubunda yer alan bildirilmesi zorunlu hastalıklar; Çiçek, Sarı Humma, Epidemik Tifüs ve Veba'dır.

C grubu bulaşıcı hastalıklar, ikinci basamak veya daha üst bir uzman kurum ve laboratuvarlarca tanımlanmış olan, bildirim sistemine yeni girmiş hastalıklardır. İkinci basamak ve üzerinde kapasiteye sahip kurumlar tanı ve tedavi hizmetini ve bu hastalığın bildirimini yapmakla yükümlüdürler. C grubu bildirilmesi zorunlu hastalıklar; Akut Hemorajik, Ateş Sendromu, Lepra, Ekinokokkoz, Leptospiroz, H. Influenza Tip B Menenjiti, Subakut Sklerozan Panensefalit (SSPE),

¹³ <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=8580&MevzuatTur=9&MevzuatTertip=5>

İnfluenza, Şistozomiyaz, Kala-Azar, Toksoplazmoz, Konjenital Rubella Sendromu, Trahom, Tularemi, Lejyoner Hastalığı ve Yeni Varvant Creutzfeldt-Jakob Hastalığı (nvCJD)'dir.

D Grubu bildirilmesi zorunlu hastalıklar da, bildirilmesi zorunlu olan şey hastalık değil, enfeksiyon etkenidir. Devlet hastaneleri, üniversite, SSK ve askeri hastanelerin laboratuvarları ile diğer kamuya ait hastanelerin laboratuvarları, İl Halk Sağlığı Laboratuvarları, Bölge ve Merkez Hıfzıssıhha Laboratuvarları, Grup D enfeksiyon etkenlerinin bildiriminden sorumludur. D grubu bildirilmesi zorunlu enfeksiyonlar; *Campylobacter jejuni*, *Giardia intestinalis*, *Chlamydia Trachomatis* (CYBE etkeni), *Listeria Monocytogenes*, *Cryptosporidium sp.*, *Salmonella sp.* (Non- typhoidal Salmonelloz), *Entamoeba hystolytica*, *Shigella sp.* ve *Enterohemorajik E.coli* (EHEC)'dir (Bayazit, 2005: 73).

Türkiye'de daha önce bulaşıcı hastalıklarla mücadele edilse de, 21.yüzyılın pandemilerinden olan Ebola ve Sars vakaları daha önce görülmemiştir.^{14/15} Zika virüsünün de bulunmamasına karşın, 2017 yılında yerli olmayan, importe 4 Zika virüs vakası görülmüş, bu kişilerin virüsü Küba'dan aldıkları tespit edilmiştir.¹⁶ Yine 2014 yılı Eylül ayının sonunda, Cidde'de işçi olarak çalışan Hatay'dan bir kişi, çalıştığı yerde hastalanmış, sağlık durumunun kötüleşmesi sonucu Türkiye'ye getirilmiş, ancak tüm müdahalelere rağmen 11 Ekim'de hayatını kaybetmiştir. Bu importe vaka Türkiye'deki tek MERS vakasıdır (Bayraktar vd., 2015: 416).

Ancak Pandemik H1N1(Domuz Gribi) salgını Türkiye'de de etkisini göstermiştir. İlk olarak 15 Mayıs 2009'da ABD kaynaklı importe bir vakada, ardından 18 Haziran 2009'da yerli bir vakanın tespit edildiği salgında, Ocak 2010 itibariyle 627 ölüm gerçekleşmiştir (Aktaş, 2010:201). 8 Ocak 2020'de toplanan grip bilim kurulu yaptığı basın açıklamasında;

“... bu yıl ülkemizde dolaşımda olan grip virüslerinin yarısı influenza A (H1N1) tipindedir. Vaka sayıları ve artış hızı geçen yıllarla benzer oranda seyretmekte olup virüs tipleri ve pozitiflik oranlarında olağanüstü bir durum söz konusu değildir. Öte yandan, 2009'da küresel bir salgın yapmış olan influenza A (H1N1) virüsü artık “domuz gribi” olarak tanımlanmamaktadır ve insanlarda normalde görülebilen mevsimsel grip ajanları arasında yer almaktadır”¹⁷

şeklinde bir açıklama yapmıştır. Dolayısıyla İnfluenza A H1N1 virüsü, artık salgın olmaktan çıkmış, mevsimsel bir grip haline gelmiştir.

Covid-19 (SARS-CoV2) yeni Corona virüs salgını ilk SARS pandemisinin aksine tüm dünya ile birlikte Türkiye'de de çok sarsıcı bir etki yapmıştır. Zira Covid-19 (Sars-CoV2) Türkiye'nin yaşadığı en büyük pandemi olarak kabul edilmektedir. 11 Mart 2020 tarihinde, Avrupa temaslı bir erkek hastada ilk vakanın¹⁸ tespit edilmesinin ardından yoğun bir mücadele süreci başlamıştır. Bu süreçte halk sağlığının korunması adına pek çok önemli tedbir alınmıştır. Okulların kapatılması, 20 yaş altı-65 yaş üstü bireyler için sokağa çıkma yasağının uygulanması, hafta sonları büyük şehirlerde sokağa çıkma yasaklarının uygulanması, şehirlerarası seyahat kısıtlaması uygulanan tedbirlerden sadece bazılarıdır. 11 Mart'ta bir vaka ile başlayan salgın 31 Mart'a gelindiğinde 13.531 vakaya yükselmiştir. Aylara göre toplam sayıların verildiği aşağıdaki tablo incelendiğinde nasıl zorlu bir süreç yaşandığı daha net anlaşılmaktadır:

Tablo 1: 11 Mart 2020 sonrası ay sonlarına göre Türkiye Covid-19 tablosu

	31 Mart 2020 (20 gün)	30 Nisan 2020	31 Mayıs 2020	31 Haziran 2020
Toplam Test Sayısı	92.403	1.033.617	2.039.194	3.381.650
Toplam Vaka Sayısı	13.531	120.204	163.942	199.906

¹⁴ <https://hsgm.saglik.gov.tr/tr/zoootikvektorel-haberler/ebola-virusu-vaka-yonetim-rehberi-yayinlandi.html>

¹⁵ <https://www.toraks.org.tr/news.aspx?detail=902>

¹⁶ <https://www.saglik.gov.tr/TR,31923/turkiyede-zika-virus-hastaligi-bulunmamaktadir.html>

¹⁷ <https://www.saglik.gov.tr/TR,62241/grip-influenza-basin-aciklamasi-15012020.html>

¹⁸ https://www.ntv.com.tr/video/turkiye/turkiyede-ilk-corona-virus-vakasi-goruldu,uM4nuf_oZEiazZVTsCM7rQ

Toplam Vefat Sayısı	214	3.174	4.520	5.131
Toplam Yoğun Bakım Hasta Sayısı	847	1.514	648	1.026
Toplam Entübe Hasta Sayısı	622	803	287	368
Toplam İyileşen Hasta Sayısı	243	48.886	127.973	173.111

*Oranlar Sağlık Bakanı Fahrettin Koca'nın resmi Twitter hesabından alınmıştır¹⁹

16 Temmuz 2020 itibariyle dünya geneline bakıldığında, 213 ülkede Covid-19 (Sars-CoV2) vakası görülmüştür. Dünya genelinde toplam vaka sayısı: 13.707.069; toplam iyileşen sayısı: 8.166.748 ve toplam vefat sayısı: 587.145'tir. Yine 16 Temmuz 2020 tarihi itibariyle dünya genelinde toplam 213 ülkede bu virüs görülmüştür.²⁰ Aynı tarih itibariyle Türkiye'de toplam vaka sayısı 216.873; toplam iyileşen sayısı 198.820; toplam vefat sayısı 5.440 olarak bildirilmiştir.²¹

Tablo 2: 16 Temmuz 2020 itibariyle Dünyada ve Türkiye'de Covid-19 Sayısı

16 Temmuz 2020 itibariyle	Dünya Genelinde (22:19 itibariyle)	Türkiye'de
Toplam Vaka Sayısı	13.835.801	216.873
Toplam İyileşen Sayısı	8.237.284	198.820
Toplam Vefat Sayısı	589.578	5.440

Covid-19 (Sars-CoV2) hastalığı, her yaşta insan için tehlike arz etmektedir. 65 yaş üstü ölüm oranlarının yüksek olması, gençlerin çok hafif belirtilerle veya hiç belirti vermeksizin bu hastalığı geçirebilmelerinden dolayı farkında olmadan taşıyıcı olabilmeleri, bu konuda tedbirler alınmasını zorunlu kılsa da, esasında her yaş grubu bu hastalıktan farklı oranlarda etkilenmektedir. Türkiye genç oranının yüksek olduğu bir ülkedir. Genç sayısı fazla olmasına rağmen bu salgından etkilenmiş olup, Covid-19 (Sars-CoV2) salgını ile mücadele sürecinde gençler de yaşlılar gibi düzenlerini değiştirmek zorunda kalmışlardır.

2.4. Salgın Hastalıklarda Halk Sağlığı Tedbirleri

Salgın hastalıklarda, halkın bilgilendirilmesi ve bilinçlendirilmesi, salgın hastalıkların yayılmasının engellenmesi açısından hayati önem taşımaktadır. Toplumun sağlık kurum ve kuruluşları ile senkronize hareketi, salgın hastalıklarla mücadelede altın kural olarak kabul edilmektedir. Bu nedenle halk sağlığının, tüm sağlık kurumları tarafından koordineli takibi son derece önem arz etmektedir. Toplumsal çevre sağlığı ile ilgilenen bir bilim olan halk sağlığı; toplumsal çevrenin sağlık üzerindeki etkileri, hastalıkların ortaya çıkmasında biyolojik, fiziksel ve toplumsal çevre etkenleri, çevresel zararların önlenmesi, sağlık ve hastalık kavramları gibi pek çok farklı konuyu inceleyen bir bilim dalı²² olup halk sağlığını tehdit eden her türlü unsurun engellenmesi ve ortadan kaldırılması için gerekli çalışmaları yapan bir kurumdur.²³ Çalışanların sağlığından, göçe; yüzme ve içme sularının takibinden, zararlı alışkanlıklarla mücadeleye kadar pek çok alanda çalışmalarını sürdüren halk sağlığı kurumunun toplum içerisindeki görev ve sorumluluk yelpazesi çok geniş olup bulaşıcı hastalıkların engellenmesi, tespiti ve takibini sürdürmektedir.

Covid-19 (Sars-CoV2) pandemisi ile mücadele sürecinde, halk sağlığını korumaya yönelik pek çok çalışma gerçekleştirilmiş, uygulanacak önlemler ve alınacak tedbirler ivedilikle yerine getirilmiştir. Zira salgın hastalıklarla mücadelede hız çok önemli bir faktör olup halkın bu hastalık ve bu hastalıktan korunma yöntemleri hakkında yeteri kadar ve hızlı bilgi sahibi olması büyük önem arz etmektedir. Bu doğrultuda Sağlık Bakanlığı, halk sağlığını korumak ve toplumsal bilinçlenmenin tesisi için tüm iletişim araçları ile halkın bilgilendirilmesine yönelik çalışmalar başlatmıştır. Buna ek olarak afişler, billboardlar, kitapçıklar ve el ilanlarıyla bu salgından korunma yöntemleri halka anlatılmıştır.

¹⁹https://twitter.com/drfahtretinkoca?ref_src=twsrc%5Etfw%7Ctwcamp%5Etweetembed%7Ctwterm%5E1245030998762500096&ref_url=https%3A%2F%2Fwww.haberturk.com%2F31-mart-saglik-bakanligi-koronavirus-tablosu-turkiye-gunluk-koronavirus-tablosu-ve-guncel-vaka-sayisi-2631019

²⁰ <https://www.worldometers.info/coronavirus/>

²¹ <https://www.haberturk.com/16-temmuz-koronavirus-tablosu-aciklandi-mi-turkiye-son-dakika-corona-virus-vaka-sayisi-ve-vefat-edenler-2746458>

²² https://tr.wikipedia.org/wiki/Halk_sa%C4%9Fl%C4%B1%C4%9F%C4%B1

²³ <https://hsgm.saglik.gov.tr/tr/tuberkuloz-baskanligimiz/tarihte.html>

“Korona virüs alacağınız tedbirlerden daha güçlü değildir” sloganı ile halka, tedbirler doğrultusunda hastalıktan korunabilecekleri, tedbir almaları durumunda bu hastalıkla baş edebilecekleri mesajı verilmiştir. Bu sayede, bazı istisnalar olmakla birlikte toplum genelinde oluşabilecek panik havasının da önüne geçilmeye çalışılmıştır.

Sağlık Bakanlığı'nın 11 Mart 2020'de Türkiye'de ilk Covid-19 (Sars-CoV2) vakasının görüldüğü yönündeki açıklamasının ardından, halk sağlığını korumaya yönelik uygulanan önlemler ve alınan tedbirler, yeni veriler eklenmek suretiyle, aşağıda sıralanmıştır (Şenol ve Taştan, 2020: 835).

Tablo 3: Covid-19 sürecinde Türkiye'de alınan tedbirler

06 Ocak	Sağlık Bakanlığı bünyesinde Koronavirüse karşı bir operasyon merkezi oluşturuldu.
10 Ocak	Sağlık Bakanlığı “Koronavirüs Bilim Kurulu” kuruldu.
31 Ocak	THY, Çin'deki dört noktaya uçuşlarını 9 Şubat'ta kadar durdurdu
1 Şubat:	“Koca Yusuf Operasyonu” ile Çin'de ki vatandaşlar ülkeye getirildi
3 Şubat	Çin'den tüm uçuşlar durduruldu.
23 Şubat	İran'da salgının yayılmasıyla birlikte bu ülkeden kara, hava ve demiryolu ulaşımı durduruldu.
29 Şubat	Irak, İtalya ve Güney Kore'yle uçuşlar durduruldu
1 Mart	Irak kara sınırı kapatıldı
2 Mart	Umre dönüşündeki vatandaşların ateşleri ölçülerek, 14 gün gönüllü karantina uygulamaları istendi.
11 Mart	İlk Corona virüs vakası görüldü
12 Mart	16 Mart itibarıyla okulların tatil edileceği açıklandı
12 Mart	Spor müsabakalarının seyircisiz oynanmasına karar verildi
13 Mart	Hâlihazırda Çin, İran, İtalya, Güney Kore ve Irak'a uçuşlar durdurulmuşken; yurt içinde ilk vakaların görülmesinin ardından Almanya, Fransa, İspanya, Norveç, Danimarka, Belçika, İsveç, Avusturya ve Hollanda dâhil 9 ülkeye daha uçuşların durdurulması kararı alındı
13 Mart	Başka ülkelere gelenlere karantina tedbirleri uygulanmaya başlandı
13 Mart	Umreden dönen 10 bin 330 vatandaşın 5 bin 392'si Ankara'da, 4 bin 938'i Konya'da öğrenci yurtlarında karantinaya alındı
14 Mart	Azerbaycan ile kara ve hava yolu ulaşımı, Gürcistan ile ise Sarp Sınır Kapısı'ndan geçişler karşılıklı olarak durduruldu
15 Mart	Ülke genelinde tüm kütüphaneler 16-30 Mart arası kapatıldı
15 Mart	İçişleri Bakanlığı genelgesiyle barlar ve gece kulüpleri 16 Mart'tan itibaren geçici olarak kapatıldı
15 Mart	Umreden dönen vatandaşlara 14 gün süreli, öğrenci yurtlarında kalmaları şeklinde zorunlu karantina uygulanmaya başladı
16 Mart	81 ilin valiliklerine gönderilen genelge de restoranlar ve alışveriş yapılan dükkânlar haricinde insanların toplu olarak bulunduğu kafe, internet kafe, sinema ve spor salonlarının kapatılması talimatı verildi
16 Mart	İngiltere, İrlanda, İsviçre, Mısır, Suudi Arabistan ve Birleşik Arap Emirlikleri uçuş yasağı uygulanan ülkelere eklendi
16 Mart	Tüm ülkedeki camilerde cuma namazları da dâhil cemaatle kılınan namazlara ara verildi
16 Mart	İlk-orta dereceli okullar 2 hafta; üniversiteler 3 hafta tatil edildi
17 Mart	Almanya, Fransa, İspanya, Norveç, Danimarka, Belçika, İsveç, Avusturya ve Hollanda dâhil 9 ülkeye daha uçuşlar durduruldu
19 Mart	Futbol, basketbol, voleybol ve hentbol liglerinin ertelendiği açıklandı
19 Mart	Yunanistan ve Bulgaristan ile sınır kapıları kapatıldı
20 Mart	Cumhurbaşkanlığı Genelgesi ile tüm bilimsel, kültürel, sanatsal toplantı ve etkinlikler Nisan sonuna ötelendi
20 Mart	Tüm özel hastaneler pandemi hastanesi ilan edildi.
21 Mart	46 ülkeye daha uçuşların durdurulduğu açıklandı, böylece uçuş yasağı uygulanan ülke sayısı 68'e yükseldi
21 Mart	Risk grubundaki 65 yaş üstü ve kronik hastalığı bulunan vatandaşlara sokağa çıkma yasağı getirildi
21 Mart	Alışveriş merkezleriyle (AVM) ilgili bir karar alınmamasına rağmen büyük şehirlerdeki çok sayıda AVM, işletmecilerin halk sağlığı konusunda gösterdiği hassasiyet nedeniyle kapılarını geçici olarak kapatma kararı aldı
21 Mart	Berber, kuaför ve güzellik merkezlerinin saat 18.00'dan sonra kapatılması kararı alındı
23 Mart	MEB uzaktan eğitime başladı
24 Mart	Market ve süper marketlerin 09:00-21:00 saatlerinde hizmet vermesine karar verildi
25 Mart	MEB uzaktan eğitimin 30 Nisan'a kadar süreceğini açıkladı
26 Mart	YÖK tarafından Üniversitelerin Bahar Dönemi'nde yüz yüze eğitim yapmayacağını bildirdi.
27 Mart	Tüm yurt dışı uçuşları durduruldu, yurt içi uçuşların sayısı azaltıldı.

1 Nisan	Vakaların İllere göre dağılımı açıklandı.
3 Nisan	30 büyükşehir ve Zonguldak şehrine araç giriş çıkışları durduruldu
3 Nisan	Kısmi sokağa çıkma yasağı 20 yaş altındakileri kapsayacak şekilde genişletildi
3 Nisan	Tüm vatandaşların kamuya açık alanlarda maske takması zorunlu hale geldi
10 Nisan	30 Büyükşehir de ve Zonguldak ilinde 2 gün sokağa çıkma yasağı uygulandı
17 Nisan	30 Büyükşehir de ve Zonguldak ilinde 2 gün sokağa çıkma yasağı uygulandı
23 Nisan	30 Büyükşehir de ve Zonguldak ilinde 4 gün sürecek sokağa çıkma yasağı ilan edildi
29 Nisan	MEB uzaktan eğitimi 31 Mayıs'a kadar uzattı

*Basın yayın organlarında çıkan haberlerden derlenmiştir

Türkiye’de 11 Nisan 2020 tarihinde Corona virüs vaka sayısının 5.138 kişiye ulaşmasının ardından, virüs salgın hızında bir iniş söz konusu olmuştur. Nitekim 11 Mayıs 2020 tarihine gelindiğinde vaka sayısı 1.114 kişiye gerilemiştir. Vaka sayısındaki bu azalmaya istinaden dört aşamalı bir normalleşme planı uygulanmaya başlanmıştır. Bu normalleşme planına göre birinci aşama 11 Mayıs 2020; ikinci aşama 27 Mayıs-31 Ağustos 2020; üçüncü aşama 1 Eylül-31 Aralık 2020 ve dördüncü aşama ise aşının bulunmasının beklendiği 1 Ocak ve sonrası olarak planlanmıştır.²⁴

13.06.2020 tarihi itibarıyla, aşamalı normalleşme sürecine istinaden yapılan düzenlemeler aşağıda sıralanmıştır;

Tablo 4: Normalleşme Sürecine İstinaden Yapılan Düzenlemeler

04 Mayıs	Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan kademeli olarak “Normalleşme Paketini” açıkladı
05 Mayıs	7 ilde seyahat sınırlaması kaldırıldı (Antalya, Aydın, Erzurum, Hatay, Malatya, Mersin ve Muğla)
10 Mayıs	65yaş üstü-20 yaş altı sokağa çıkma saatleri esnetilmeye başlandı
11 Mayıs	Belirli kurallara uymak şartı ile berber ve kuaförler hizmet vermeye başladı
11 Mayıs	AVM ler açılmaya başladı
13 Mayıs	15-20 yaş arası vatandaşlar belirli saatlerde dışarı çıkmaya başladılar
16 Mayıs	14 Büyük şehir ve Zonguldak ilinde 3 gün süreli sokağa çıkma yasağı uygulandı
31 Mayıs	Ertelenen asker terhisleri yapılmaya başlandı
01 Haziran	Salgın Hastanelerinin sayıları azaltıldı, normal hasta kabulleri başladı.
01 Haziran	Lokanta, restoran, kafe, pastane, kiraathane, kahvehane, çay bahçesi, dernek lokalleri belirli kurallar çerçevesinde tekrar açıldı
01 Haziran	Şehirlerarası seyahat sınırlaması kaldırıldı
09 Haziran	18 yaş altı-65 yaş üstü sokağa çıkma yasağı belirli kurallar çerçevesinde kaldırıldı
11 Haziran	THY yurt dışı seferlerini yeniden başlattı
15 Haziran	Nikâh Salonları açıldı
1 Temmuz	Düğün Salonları açıldı
1 Temmuz	Sinema, tiyatro, gösteri merkezleri gibi işletmeler belirli kurallar çerçevesinde faaliyete geçmiştir.

*Basın yayın organlarında çıkan haberlerden derlenmiştir

Sağlık Bakanı Fahrettin Koca, 05 Haziran tarihli açıklamasında toplam ölümlerin yüzde 93'ünün 65 yaş üstü vatandaşlardan olduğunu beyan etmiştir.²⁵ Genç nüfus, istisnalar olmakla birlikte, hastalığa yakalansa bile yaşlılara nazaran ya daha hafif atlatmakta ya da hiç belirti vermeden bu süreci geçirebilmektedir. Bu hiç belirti vermeme durumu gençleri “hayalet taşıyıcılar” durumuna getirebilmektedir (Soybaş, 2020). Bu noktada pandemi ile mücadele sürecinde bu derece önemli sorumluluk yüklenen gençlerin düşüncelerine yer vermeden önce gençlik olgusuna da kısaca bakmak gerekmektedir.

2.4.1.Gençlik Kavramı ve Temel Özellikleri

Gençlik kavramı, farklı disiplinlerce farklı şekillerde tanımlansa da genel olarak, insan hayatında ergenlikle başlayan ve orta yaş dönemine kadar süren yani ortalama olarak on altı ile yirmi beş yaş arasındaki dönem şeklinde tanımlanmaktadır.²⁶ Sosyolojik olarak gençlik kavramı, biyolojik bir

²⁴ <https://www.sabah.com.tr/yasam/2020/05/24/normallesme-tarihleri-belli-oldu-mu-aciklandi-mi-normallesme-takvimi-ve-sureci-nasil-olacak-1-haziranda-nereler-acik-olacak>, Giriş Tarihi: 25.5.2020 01:04

Son Güncelleme: 25.5.2020 20:53

²⁵ <https://www.hurriyet.com.tr/gundem/bakan-koca-acikladi-iste-corona-virusten-olum-yas-ortalamasi-41534997>

²⁶ <https://kelimeler.gen.tr/genclik-nedir-ne-demek-127687>

tanımdan ziyade atfedilmiş bir statü ya da toplumsal düzeyde kurgulanmış bir adlandırma olarak düşünülen bir kavramdır ve üç şekilde kullanılmaktadır. Bunlardan ilki, yaşam içerisinde bebeklikle başlayan ve yetişkinlik eşiğindeki gençliğe kadar süren evreyi kapsarken ikincisi, ergenliğe karşı tercih edilen bir kavram, üçüncüsü ise şimdilerde çok kullanılmayan endüstriyel bir toplumda yetişmenin getirdiği iddia edilen duygusal ve toplumsal sorunları anlamak için kullanılan kavramdır (Marshall, 2009: 264). Ergenlik kavramı ile gençlik kavramları çok sık karıştırıyor olsa da esasında ergenlik, bireyin hem fizyolojik hem de psikolojik değişimler yaşadığı özel bir gelişim evresiyken; gençlik, ergenlik dönemini de kapsayan üst yaş sınırı çok daha geniş olan bir dönemi ifade etmektedir (Koç, 2004: 234).

Gençlik döneminin karakteristik özelliklerini benlik gelişimi, kimlik arayışı ve kişiler arası ilişkilerin düzenlenmesi şeklinde özetleyebilmek mümkündür (Arslan, 1996: 63). Nitekim bu dönemde birey, bağımsız hareket etme ve kendini gösterme gayretiyle, büyüdüğünü ispat etmeye çalışır. Bu nedenle de coşkular, taşkınlıklar, çabuk kurulan ve hemen bozulan kişilerarası ilişkiler, dış etkenlerden kolay etkilenme, kişiliğinin sınırlarını aşma gayreti, ilgi çekme amacıyla toplum içerisinde sivrilme, ön planda olma gibi durumlar gençlik döneminin belirgin özellikleri arasında bulunmaktadır.

Gençlik dönemi, bağımlı bir çocuk olmaktan, bağımsız, özgür ve yetişkin bir birey olmaya doğru geçilen bir süreçtir ki bu süreçte, sosyo-kültürel, biyolojik, psikolojik ve fizyolojik tüm etkenler birbirini etkileyen parametreler olarak dikkati çekmektedir. Bu dönem kimlik arayışı, kişilik gelişimi, duygusal anlamda sevgi arayışı, meslek seçimi, sahip olduğu ideallerden dolayı yaşadığı çatışmalar, otorite ile olan ilişkileri, gelecek kaygısı gibi parametreler sebebiyle stresli bir dönem olarak da ifade edilmektedir (Baran, 2013: 15).

İnsan hayatının, en aktif ve en önemli dönemi olarak görülen gençlik döneminde, üniversite eğitimi almak için ailelerinden ayrılan gençler, aileleriyle birlikte yaşayan gençlere nazaran daha farklı özellikler geliştirmektedirler. Üniversite eğitimi alabilmek için ailelerinden farklı yerleşim yerlerine giden gençler, ailelerinin kendileri için yapmış olduğu pek çok şeyi kendi başlarına yapmak, daha da önemlisi kendi kararlarını alarak uygulamak ve bu kararların olumlu veya olumsuz sonuçları ile yüzleşmek durumunda kalmaktadırlar. Bu sebeple üniversite gençliği, ekonomik, sosyal, kültürel ve kişisel gelişimi bakımından dikkate alınması gereken bir grup olma özelliği göstermektedir.

2.4.2. Üniversite Gençliği ve Özellikleri

Türkiye, genç nüfusa sahip olan bir ülkedir. Doğum oranlarının azalmasına ek olarak, yaşam koşulları ve sağlık sektöründeki gelişmelerle doğru orantılı olarak ortalama ömür uzamış ve ortalama yaş 32 den 32,4' e yükselmiş olsa da, genç nüfus bakımından pek çok Avrupa ülkesinden çok daha iyi durumda kabul edilmektedir.²⁷ Zira Avrupa Birliği ülkelerinde yaş ortalaması %10,8 iken Türkiye'de bu oran % 15,8 dir ki, 15-24 yaş arası genç nüfus 12 milyon 971 bin 396 kişidir (Çakır ve Gökkoyun, 2019). 2018-2019 eğitim öğretim yılında yükseköğretimdeki net okullaşma oranı %44,1'dir.²⁸ 2019-2020 verilerine göre Türkiye'de üniversitelerde öğrenim gören 7.940.133 öğrenci bulunmaktadır. Bu öğrencilerin 7.320.449'u devlet üniversitelerinde 619.684'ü de vakıf üniversitelerinde öğrenim görmektedir. Vakıf üniversitelerinde uzaktan öğretim öğrenci sayısı 4.057 iken, devlet üniversitelerinde uzaktan öğretim ve açık öğretim öğrencilerinin sayısı 4.197.956'tür. Geriye kalan 3.122.493 devlet üniversitesi öğrencisi ile 615.627 vakıf üniversitesi öğrencisi örgün eğitim almaktadır.²⁹

Normal şartlarda 18-19 yaşlarında üniversite eğitimine başlayan gençler, farklı zaman dilimlerinde üniversite eğitimlerini tamamlayabilmektedirler. Meslek erbabı, uzman kişilerin yetiştirilmesi ve yetişmiş eleman ihtiyacının karşılanmasına yönelik eğitim alan gençler üniversitelerde minimum 2 yıldan başlayan bir eğitim sürecinden geçmektedirler. Üniversite eğitimini örgün olarak, farklı

²⁷ <https://www.dw.com/tr/t%C3%BCrkiye-nin-n%C3%BCfusu-83-milyonu-ge%C3%A7ti/a-52251064>

²⁸ <https://www.verikaynagi.com/grafik/yuksekogretimde-net-okullasma-orani/>

²⁹ <https://istatistik.yok.gov.tr/>

şehirlerde almak isteyen gençler, bu süreç içerisinde ailelerinden, arkadaşlarından ve doğup büyüdükleri çevrelerinden uzaklaşmakta, farklı sorumluluklar altına girmekte, ekonomik, sosyal, kültürel ve duygusal pek çok yeni deneyim yaşamaktadırlar. Kişiliklerinde çok fazla gelişmelerin olduğu dönemlerden birisi olan üniversite dönemi, gençlerin kimlik ve ego gelişimleri üzerinde önemli etkiler bırakmakta, bu dönemde sosyal ve kimlik sermayelerinde de kapsamlı bir gelişme yaşanmaktadır (Özdikmenli-Demir, 2010: 3). Gençler özellikle ailelerinden ilk ayrıldıklarında tam bir bocalama yaşayabilmekte, yeni durumlarına adapte olmaları zaman alabilmektedir. Bu dönemde daha çok birincil ilişkiler geliştiren bu gençler, kişisel sorunlar, cinsel sorunlar, kaygı problemleri, ailelerinden uzak kalmaktan kaynaklı güven sorunları, gelecek kaygısı ve üzüntüler de yaşayabilmektedirler. Yaşadıkları bu sorunları daha çok arkadaşlarıyla paylaşmayı tercih eden gençlerde, zaman içerisinde farklı alışkanlıklar da gelişebilmektedir (Güler, 1996: 110). Bunların yanısıra gençler yükseköğrenim için geldikleri üniversitelerde, dünya görüşü bakımından değişimler yaşamaktadırlar. Gençlerin bir kısmı sahip oldukları dünya görüşünü yeniden gözden geçirirken bir kısmı da yeni bir dünya görüşü geliştirebilmektedir. Her iki durumda da gençlerin yeni bir kimliğe doğru evrildikleri dikkat çekmektedir (Atak, 2011: 174).

Bilindiği gibi Türkiye’de 11 Mart 2020’de ilk Covid-19 (Sars-CoV2) vakası görülmesinin ardından, 16 Mart 2020’de üç hafta süreyle üniversiteler tatil edilmiştir. Daha sonra 26 Mart’ta Yüksek Öğretim Kurumu tarafından üniversitelerin bahar döneminde yüz yüze eğitim yapmayacağı, eğitimlerin uzaktan eğitimle yapılacağı açıklanmıştır (Şenol ve Taştan, 2020: 835). Bu durum, evinden uzakta veya başka bir şehirde üniversite eğitimi alan öğrencileri evlerine dönmeleri için harekete geçirmiş, ciddi bir öğrenci dalgalanması yaşanmasına sebep olmuştur. Yeniden ailelerinin yanına dönen öğrencilerin, yeni duruma uyum sağlayıp sağlayamadıkları, Covid-19 (Sars-CoV2) salgınından nasıl etkilendikleri bu çalışmanın konusunu oluşturmaktadır.

3. BULGULAR

3.1. Araştırma Yöntemi

Covid-19 (Sars-CoV2) yeni Corona virüs salgını sebebiyle, 16 Mart 2020 tarihinde üniversitelerin üç hafta süreyle tatil edilmesi sonucunda ailelerinin bulunduğu illerden farklı bir ilde üniversite eğitimi alan gençler bir anda evlerine dönmek durumunda kaldılar. Pek çoğu ailelerinden farklı bir ilde, kendi ayakları üzerinde durmaya çalışırken hiç beklemedikleri bir süreci yaşamak zorunda kaldı. Okulları bitmeden dönmeyeceklerini düşündükleri ve hayatlarını kendi bildikleri ve istedikleri şekilde yönlendirmişken çok ani ve beklenmedik bir şekilde ailelerinin yanına geri döndüler. Bir taraftan beklenmedik şekilde eve dönüş yaşanırken diğer taraftan da aile fertleri dışında yüzyüze iletişime girebilecekleri hemen hemen hiç kimsenin olmadığı, derslerinin de online olarak uzaktan eğitim şeklinde sürdürüldüğü bu süreçte gençlerin bakış açıları ve bu süreçte yaşadıklarını ortaya koyabilmek amacıyla böyle bir çalışma gerçekleştirilmiştir.

Çalışma 28 üniversite öğrencisinin katılımı ile gerçekleştirilmiştir. Katılımcılarla gerçekleştirilen yarı yapılandırılmış görüşmeler, 10 katılımcı ile telefonda, 18 katılımcı ile de e-posta ile gerçekleştirilmiştir. Telefon ile gerçekleştirilen görüşmelerde her bir görüşmeci ile 15 ile 30 dakika arasında süren telefon görüşmesi yapılmıştır. Geri kalan 18 öğrenci ise, ödev yoğunlukları ve sınavlarının başlamasını gerekçe göstererek mülakat sorularını e-posta yoluyla gönderilmesini istemişler ve cevaplarını yine e-posta yolu ile göndermeyi tercih etmişlerdir. Yapılan görüşmelerinin bu şekilde gerçekleştirilmesinin bir zorunluluk sonucu olduğunu belirtmek gerekir. Pandemi sürecinde bulaş riskini en aza indirebilmek için insanlar arası ilişkiyi mümkün olan en alt seviyeye indirme çabası, insan hayatının önemi ve bu derece tehlikeli bir süreçte dahi olsa konu ile ilgili çalışmalara bir an evvel başlanmasının gerekliliğine olan inanç, görüşmelerin farklı teknolojik iletişim araçları üzerinden yapılmasını gerektirmiştir.

Teorik kısımda da belirtildiği üzere Türkiye’de ilk Covid-19 (Sars-CoV2) vakasının görüldüğü 10 Mart 2020 tarihi itibarıyla ülke genelinde, salgının yayılım hızının azaltılmasına yönelik birtakım

önlemler alınmıştır. Salgın ile mücadele konusunda, tüm dünyada olduğu gibi Türkiye’de de en etkin çözümlerden birisinin, kalabalık ortamlardan uzak durmak ve insanlar arasındaki 1.5-2 metrelik fiziki mesafenin korunması ile olabileceği konusunda fikir birliğine varılmıştır. Telefon ve e-posta ile gerçekleştirilen yarı yapılandırılmış görüşmeler 19 Mayıs-19 Haziran 2020 tarihleri arasında gerçekleştirilmiştir. Görüşme talebi iletilen 5 kişi, sınavlarının yoğun olduğu için zaman ayıramayacakları gerekçesi ile teklifi reddetmiş; 3 kişi ise hiçbir gerekçe beyan etmeksizin geri dönüş yapmamıştır.

Çalışmanın örneklem grubu, başka bir şehirden Kırıkkale iline üniversite eğitimi almak üzere gelmiş veya Kırıkkale ilinde yaşarken, üniversite eğitimi almak üzere başka bir şehre gitmiş öğrencilerden oluşturulmuştur. Çalışmada, görüşülen her üniversite öğrencisinden, bu şartları taşıyan başka bir üniversite öğrencisine yönlendirmeleri istenmiş, bu şekilde kartopu örneklem modeli kullanılmıştır.

Çalışmada özellikle üniversite öğrencilerinin seçilmesinin sebebi, zorlu bir sınav sürecinin ardından, yerleştikleri üniversitelerinden sadece bir dönem eğitim alabilmiş ve ailelerinden bağımsız bir birey olarak eğitim aldıkları şehirlerde kendilerine uygun bir ortam oluşturmuş olan gençlerin, kendi kontrolleri dışında gelişen zorunluluklar sonrasında alınan bir kararla düzenlerini bozarak eve dönmek durumunda kalmaları ve bu süreci nasıl değerlendirdiklerinin anlaşılması hedeflenmiştir. Sadece Türkiye Cumhuriyeti tarihine değil dünya tarihine geçecek bir pandemi sürecine tanıklık eden bu gençlerin, sürece bakış açıları ve bu süreçte yaşadıklarını nasıl anlamlandırdıklarının anlaşılmasının gençlerin beklentileri, muhtemel kaygı problemlerinin çözümü ve toplumsal uyumlarının sağlanmasında ilgililere ışık tutması beklenmektedir. Bu sebep ile ilgili alanda çalışma yapacak olan hem bürokratlar hem de akademisyenler için alanın farklı yönleri ile bilinmesi önem arz etmektedir. Pandeminin en az tıbbi yönü kadar sosyal boyutunun da bilinmesi gerekmektedir. Aksi halde tıbbi boyutu virüsün mutasyona uğraması veya aşımın bulunması ile çözüldükten sonra çözümü çok daha zor olan sosyal problemlerle karşılaşılabilir ve bu durum uzun yıllar bireylerin ve toplumların kaderini olumsuz yönde etkileyebilir.

3.1.1. Görüşme Grubundaki Üniversite Öğrencilerinin Demografik Özellikleri

Görüşme grubu; 14’ü kadın, 14’ü erkek olmak üzere 28 katılımcıdan oluşmaktadır. Katılımcılara yedisi demografik sorulardan oluşmak üzere on dört soru yöneltilmiştir. Yaşları 19-32 arasında değişen katılımcıların yaş ortalaması 22 olarak tespit edilmiştir.

Görüşme grubundaki 18 katılımcı başka şehirlerde üniversite öğrenimlerini sürdürürken, Kırıkkale iline; 10 katılımcı da Kırıkkale ilinde üniversite öğrenimlerini sürdürürken, Covid-19 (Sars-CoV2) pandemisi sebebiyle Kırıkkale’den başka şehirlerdeki ailelerinin yanına dönmek durumunda kalmıştır.

Katılımcıların eğitim seviyelerine bakıldığında 5’inin üniversitede hazırlık eğitimi alıyor olduğu; 7 katılımcının üniversite 1. sınıf; 3 katılımcının 2. sınıf; 8 katılımcının 4.sınıf öğrencisi oldukları, 5 katılımcının ise yüksek lisans ders dönemindeki öğrencilerden oluştuğu görülmektedir.

Katılımcılardan hiç birisinin tek çocuk olmadığı; kardeş sayılarının 1 ile 7 arasında değiştiği tespit edilmiştir. Katılımcıların kardeş sayıları bu çalışmada gençlerin eve dönüş ve ev içi ilişki ağları açısından önem arz etmektedir. Zira görüşmeler sırasında gençlerin sık sık ev ortamını paylaşacakları kardeşlerinin olmasının kendilerini, evde kalınan süreçte etkileyen önemli bir unsur olduğuna dikkat çekmiş oldukları fark edilmiştir. Katılımcı gençler arasında kronik bir sağlık sorunu olan bulunmamaktadır. Pandemi sürecinde alt kronik hastalıkları olanların bu tür alt kronik hastalıkları olmayanlara göre ciddi risk grubunda olduklarına hem medya hem de sosyal medya aracılığı ile sık sık vurgu yapılmıştır. Bu uyarılar, süregelen hastalıkları olanları bir taraftan dikkatli olmaya yönlendirirken diğer taraftan da stresli hale getirmiştir. Bu sebep ile katılımcı gençler arasında kronik sağlık sorunları olanların bulunmaması önem arz etmektedir. Zira bu sayede kendilerini Covid-19

(Sars-CoV2) salgın sürecinde hem genç olmaları hem de kronik bir rahatsızlıklarının bulunmadığı gerekçesi ile daha düşük risk grubunda görmekte, bu durum da yaşadıkları stresi azaltmaktadır.

3.1.2. Corona Virüs ve Korunma Yöntemleri

Katılımcı gençlerin pandemiye dair neleri biliyor olduklarını tespit edebilmek amacıyla “Corona” kelimesinin onlar için ne ifade ettiği, Corona virüsten korunma yöntemleri hakkında neler bildikleri ve bu bilgileri nereden öğrendikleri sorusu yöneltilmiştir. 18 katılımcı genç corona kelimesinin kendisi için “çok bulaşıcı, tehlikeli ve ölümcül bir salgın hastalığı” ifade ettiğini belirtirken; 7 katılımcı “tehlikeli bir virüs”, bir katılımcı “görünmeyen bir düşman”, iki katılımcı da “endişe ve panik” ifade ettiğini beyan etmişlerdir. Burada dikkat çekici olan, bazı gençlerin duygu durumlarını da ifade etmek kaydıyla bu soruyu cevaplamış olmalarıdır. Örneğin Kırıkkale ilindeki mevcut düzenini tamamen bozup memleketine dönen K15 (K-25- Yüksek Lisans-Ders) “*Corana deyince aklıma küçük bir virüsün hayatımızı nasıl alt üst ettiği, küreselleşen dünyanın etkilerinin böyle bir salgını dünyanın bir ucundan evimize kadar nasıl getirebildiği, aynı zaman da bir virüsün insan hayatına nasıl çeki düzen verdiği...*” şeklinde cevap vermiştir. Yine bir katılımcının “*Ayrılık geliyor. Üniversiteyi kazandım gittim, orada yeni tanıştığım insanlardan ayrılmak zorunda kaldım. Yeni bir düzen kurmuştum, daha özgürdüm, daha rahattım. Bunları bırakıp gelmek zorunda kaldım. Düzenim çok bozuldu.*” (K1-K-19-Üniversite Hazırlık) şeklindeki beyanları, bazı katılımcıların virüsü daha çok günlük hayatlarındaki değişmelerin müsebbibi olarak gördüklerini göstermektedir.

Buna ek olarak katılımcı gençlerin virüs hakkında detaylı bilgi sahibi oldukları dikkati çekmektedir. Örneğin yüksek lisans öğrencisi K6 (E-24-Yüksek Lisans-Ders), “*Corona virüsün hayvan kaynaklı bir virüs olduğunu ve daha önce SARS ve MERS olarak adlandırıldığını, insanlara solunum yolu ve temasla bulaştığını şu anda da mutasyona uğramış ya da uğratılmış bir versiyonunun adı olduğunu biliyorum*” şeklinde beyanda bulunmuştur. Corona virüsten korunma yöntemleri hakkında genel olarak tüm katılımcıların bilinçli oldukları dikkati çekmektedir. Tüm katılımcılar, Corona Virüsten korunma yöntemleri hakkında; fiziksel mesafe, hijyen (özellikle el hijyeni), eldiven, maske, kalabalık ortamlardan uzak durulması ve gerekmedikçe dışarı çıkılmaması ve kalabalık ortamlara girilmemesi, bağışıklık sisteminin güçlü tutulması gerektiğini vurgulamış olmaları dikkat çekicidir.

28 katılımcıdan sadece bir tanesi ki o da Sosyoloji bölümü öğrencisi olup (K26-E-23-4.sınıf), sosyal mesafe yerine fiziksel mesafe kavramını kullanmayı tercih etmiştir. Bu katılımcı görüşme sırasında, eğitim almış olduğu bölümde öğrendikleri çerçevesinde bu ayrımı yapabildiğini ve kullandığı bu kavramın kendisini rahatsız ettiğini belirtmiştir. Esasında sosyal mesafe yerine fiziksel mesafe kavramının kullanılması daha uygundur. Zira bu virüsün bulaş riskini azaltan faktör olarak kullanılan mesafe kavramı ile kastedilen sosyal olarak uzaklık değil, insanlar arasında 1,5-2 metre ile belirlenen fiziki uzaklıktır. İnsanlar arasındaki sosyal mesafenin korunması bulaş riskini azaltmazken fiziki mesafenin korunması bulaş riskini azaltmaktadır (Şenol ve Taştan, 2020: 835). Bugün yaşanan durum gibi tüm toplumu ilgilendiren toplumsal olay ve olgularda kullanılan kavramlar önemlidir. Zira zaman içerisinde yanlış kullanımlardan kaynaklı toplumsal evrilmelerin görülmesi sonucunda yanlış kullanımlar, doğruymuş gibi iletişime dâhil olabilmektedir. Bu sebeplerden dolayı çalışmada sosyal mesafe değil fiziki mesafe kavramı kullanılması tercih edilmiştir.

Katılımcıların büyük çoğunluğu Corona virüse dair bilgileri medyadan öğrendiklerini beyan etmiştir. Toplumun bilinçlendirilmesi, bilinçlilik halinin sürmesi ve yönlendirilmesi konusunda medyanın gücü bu çalışmada da bir kez daha görülmüştür. Özellikle cep telefonları ve bilgisayarlar ile sosyal medyayı yakından takip eden gençler, sadece ulusal değil küresel bazda da dünya kamuoyunu takip edebilmekte, çok yönlü bilgi sahibi olabilmektedirler. Görüşme grubundaki gençlerin vermiş oldukları cevaplar da bu kabulü destekler mahiyette olmuştur.

3.1.3. Ev içerisinde Corona Virüs Tedbirleri

Pandemi sürecinde bazı insanların bu virüs ile mücadelede çok daha duyarlı oldukları ve çevrelerindeki insanların korunmasında bu kişilerin son derece önemli rol oynadıkları görülmüştür. Katılımcılara, ev içerisinde Corona virüsten korunma tedbirleri konusunda en duyarlı olan kişinin kim olduğu, bu duyarlılık çerçevesinde neler yaptığı ve bu duyarlılığın sebebi sorulmuştur. Katılımcılardan 12'si ev içinde kendilerinin bu tedbirler konusunda en duyarlı kişi olduğuna inandığını beyan etmiştir. Bu durumun gerekçesi olarak da korunma tedbirlerine titizlikle riayet ettiklerini, kendilerini bu konuda daha sorumlu hissettiklerini belirtmişlerdir. Zira gençlerin bu hastalığı belirti vermeden daha hafif geçirebiliyor olmaları sebebi ile ev içerisinde bulunan yaşlılara veya kronik hastalığı olanlara bulaştırma korkularının olduğu görülmüştür. Örneğin K16 (E-32-4.sınıf) *“Evde corona virüsten korunma konusunda en hassas kişi benim. Babamın kronik hastalığı var ve annemin yaşı büyük olduğu için dikkat ediyorum. Eve gelir gelmez ellerimi yıkıyorum. Aile bireylerime çok fazla yaklaşıyorum.”* Yine K13 (E-27-1.sınıf) *“...annem-babam yaşlılar ve 1.5 yaşında da bebek var evde. Bu nedenle çok dikkat ediyoruz...”* şeklindeki beyanları bu durumu ortaya koymaktadır. Ev içerisinde uygulanan tedbirler konusunda en duyarlı olanın kendilerinin olduğunu beyan eden gençlerin uyguladıklarını söyledikleri tedbirler şu şekilde sıralana bilir: Dışarı ile temas halinde; eldiven ve maske kullanımı, diğer insanlarla fiziksel mesafenin korunması, gönüllü karantina uygulamak suretiyle gerekmedikçe evden çıkmamak, el hijyeni, dezenfektan veya kolonya kullanmak. Görüşme grubundaki gençlerin ifadelerine dayanarak bu kurallara sadece kendileri uymakla kalmadıklarını, etraflarında bulunan insanları da bu tedbirlerin uygulanması konusunda sürekli uyardıklarını ve hatırlatmalarda bulduklarını söyleyebilmek mümkün.

Katılımcılardan 11'i bu konuda annelerinin daha duyarlı olduğunu belirtirken, ikisi babasının; ikisi evde yaşayan herkesin duyarlı olduğunu belirtmiş; bir kişi ablasının kronik hastalığı olduğu için uygulanması gereken tedbirler hakkında ablasının çok daha duyarlı olduğunu beyan etmiştir. Annelerinin tedbirler karşısında daha duyarlı olduğunu söyleyen katılımcıların beyanlarından anlaşıldığı üzere ev içerisinde kadınlar, hane halkının tamamının korunabilmesi için gerekli tedbirleri almak konusunda çok hassasiyet göstermektedirler. Örneğin K4 (E-20-1.sınıf),

“Bu konuda en duyarlı kişi annem. Bazen abarttığını ailecek düşünsek de bizi korumak için uğraştığını çok iyi biliyoruz. Annemin korumacı bir yapısı var. En küçük kardeşimin ve babamın büyük risk grubunda olduğunu biliyor, bu yüzden işleri biraz daha ciddiye alıyor. Dışardan eve gelen her şeyi çamaşır suyu ile temizleyip birkaç gün açık havada bekletip ardından eve alıyor. Bunun yanında çarşıdan alınacak her şeyi kendisi gidip alıyor, babam rahatsız olduğu için onu dışarı ile çok temas kurdurmamaya çalışıyor. Maske ve kolonyayı yanından hiç ayırmıyor. Alınan sebze ve meyveleri sirkeli sudan geçirmeden sofraya koymuyor”

şeklindeki beyanı; yine K17 (E-20-Hazırlık Sınıfı)'nin *“Elinden gelse ne kendisi dışarı çıkacak ne bizi dışarı çıkaracak. Sürekli ev temizliyor. Hep uyarıyor. Maske takın, dezenfektanınızı alın, insanlardan uzak durun, ellerinizi yıkayın vb. dışarıdan eve gelen her şeyi, biz de dâhil yıkıyor”* şeklindeki beyanı da bu durumu kanıtlar niteliktedir.

Katılımcılardan K5 (E-20-2.sınıf)'in babasının uyarma şekli son derece dikkat çekicidir. Katılımcı, babasının *“Bağıra çağıra ve yüksek sesle konuşan kişilerden uzak dur, onlar daha çok damlacık yayıyorlar”* şeklinde kendilerine uyarıda bulunduğunu belirtmiştir. Katılımcının babasının uyarılarından da anlaşılacağı gibi süreç hem hassasiyetleri hem de alışkanlıkları farklılaştıracak gibi görünmektedir.

3.1.4. Covid-19 (Sars-CoV2) Salgınından Dolayı Eve Dönmek ve Evde Yaşam

Yukarıda Türkiye'de 10 Mart 2020 tarihinde ilk Covid-19 (Sars-CoV2) vakasının görülmesinin ardından, 16 Mart 2020 tarihinde YÖK tarafından üniversitelerin üç hafta süre ile tatil edildiğinden

bahsedilmişti. Bu tatil kararıyla birlikte, ülke genelinde üniversite öğrencileri için bir eve dönüş süreci başlamıştır. Öğrenciler açısından, önceden planlanmamış ve beklenmedik bir şekilde gelişen bu durum beraberinde pek çok belirsizliği de getirmiştir. Ancak pek çok ülkeyi felç etmiş bu salgının ülkemizde nasıl bir seyir izleyeceğinin kestirilememesi ve toplumsal olarak bu durumun daha derin ve farklı sonuçlara yol açma ihtimali göz önünde bulundurularak bu uygulama elzem görülmüştür. Bu ani durum değişiminin gençleri hangi yönde etkilediğinin anlaşılabilmesi için bu planlanmamış eve dönme sürecinin öğrencileri nasıl etkilediği ortaya konulmak istenmiştir.

Katılımcılardan 21'i bu süreçten olumsuz etkilendiğini beyan ederken; 6 katılımcı olumsuz etkilenmediğini beyan etmiştir. Bir katılımcı ise önceleri çok etkilenmediğini ancak sürecin uzamasıyla birlikte bunalmaya başladığını, dolayısı ile süreçten olumsuz etkilendiğini belirtmiştir.

Olumsuz etkilendiğini söyleyen katılımcıların 4'ü hazırlık, 5'i 1.sınıf, 4'ü yüksek lisans ve 3'ü 4.sınıf öğrencisidir. Bu süreçten olumsuz etkilendiğini söyleyenlerin üniversiteye yeni başlamış veya üniversite eğitiminin sonuna gelmiş öğrenciler arasında daha fazla olduğu dikkati çekmektedir. Bunun sebebinin, üniversite eğitiminin ilk yılında olan öğrencilerin üniversite eğitimini tam olarak anlayamamış ve adapte olamamış olmaları ile yeni kavuştuklarını düşündükleri özgürlüklerinin yarıda kaldığına inanıyor olmaları olduğu görüşmelerden anlaşılmaktadır. Örneğin hazırlık öğrencisi K1(K-19-Hazırlık Sınıfı)'in;

“Çok değişiklik yaptı. Bir sene üniversiteyi kazanamadım, ikinci sene de kazanabilir miyim stresi evde çok stresli ve yoğunlu hayatım okuldan önce...Tam unutmuştum evdeki o stresli dönemleri. Bursa'ya gidince baskıdan kurtulmuş, rahatlamış, özgürleşmişim... Evden gitmişken yeniden eve dönmekten dolayı bir uyum sorunu da yaşadık açıkçası...”

şeklindeki beyanı ile 1.sınıf öğrencisi K23 (K-20)'ün *“Olumsuz etkiledi. Yaz için yaptığım pek çok plan boşa gitti. Henüz okulun ve özgürlüğün tadını çıkaramadan eve dönmek zorunda kaldım...”* şeklindeki beyanı bu kanıyı destekler niteliktedir.

Bu dönemde mezuniyet planları yapan 4.sınıf öğrencileri kendilerini planlamadıkları bir sürecin içinde bulmuşlar. Üniversite eğitimine başladıktan sonra uzunca bir süre ailelerinden uzak sosyo-kültürel yapılarda kendi kararlarını alarak kendi düzenlerini kuran bu gençler, pandemi sebebiyle ani bir kararla ailelerinin yanına dönmek zorunda kaldıklarında aile düzenine tekrar uyum sağlamak konusunda zorlandıklarını belirtmişlerdir. Özgür bireyler olarak, kendi kurmuş oldukları düzen içinde yaşayan gençlerin, ailelerinin yanlarına dönmeleriyle birlikte yeniden onların kurallarına uymak zorunda kaldıkları, kendilerini bağımlı hissettikleri, uzun uğraşlar sonucunda elde etmiş oldukları özgürlüklerini kaybettiklerini hissetmeye başladıklarına vurgu yapmış olmaları dikkati çekicidir. Örneğin 4.sınıf öğrencisi K25 (E-22),

“Olumsuz etkilendiğimizi söyleyebilirim. Çünkü zaten son sınıf olmam ve kısa süre sonra mezun olacak olmamdan dolayı kısa süreli bir bunalıma girdiğimi söyleyebilirim. Öğrenci evinin vermiş olduğu rahatlıktan dolayı ve bir anda yaşanan bu geri dönüş ailemle aramızdaki bazı sorunların gün yüzüne çıkmasına neden oldu”

şeklindeki beyanı; yine 4.sınıf öğrencisi K20 (E-22)'nin,

“Beklemediğim bir dönemde eve dönmek psikolojik olarak olumsuz etkiledi diyebilirim. Çünkü biz son sınıf öğrencisiydik ve mezuniyet planlarımızı yapıyorduk. Son yılımızı iyi ve güzel bir veda ile kapatmak istemiştik. Ama Corona virüsten dolayı bunları bırakıp eve kapanmak bizi psikolojik olarak olumsuz etkiledi”

şeklindeki beyanları bu görüşümüzü desteklemektedir. Düzenli yaşamak, düzenli beslenme konusunda ailesinin yanında olmaktan memnun olan 4.sınıf öğrencisi K16 (E-32), bu süreçte ailesinin yanında olmayı *“özgür bir yaşamdan, sınırlı bir yaşam olan aile evine gelmek”* şeklinde ifade etmiştir.

Alacağı eğitim sürecinin başlangıcında olan ve sürecin nasıl devam edeceğini kestiremeyen, bölümü ve hocaların tutumlarını tahmin edebilecek kadar orada önceden eğitim almamış olan öğrencilerin kaygı seviyelerinin belirsizlikten dolayı yüksek olduğu görülmektedir. Ders döneminde olan yüksek lisans öğrencisi K9 (K-23)'ün "*Belirsizliklerden dolayı kaygılandım. Nasıl olacağını kestiremedim*" şeklindeki beyanı da bu düşünceleri desteklemektedir.

Süreçte ailelerinin yanına dönmüş olmalarının kendileri üzerinde olumsuz etkisinin olmadığını, hatta bu dönüşün kendilerine iyi geldiğini beyan eden 6 katılımcı ise bu süreçte ailelerinin yanında olmaktan hoşnut olduklarını, kendilerini ailelerinin yanında güvende hissettiklerini beyan etmişlerdir. Örneğin K13 (E-27-1.sınıf)'ün "*Üniversite okurken ailemi çok özliyordum zaten. Bana iyi geldi diyebilirim. Herhangi bir olumsuzlukla karşılaşmadım, iletişimimiz zaten iyidir her zaman*" şeklindeki beyanı; yine K14 (K-23-4.sınıf)'ün "*Aslında beni gayet olumlu etkiledi çünkü sınava çalışıyorum. Bu süreçte ailemle birlikte olmak bana güç veriyor. Herhangi bir sorun yaşamadık. Aksine birbirimizle daha çok vakit geçirdiğimiz için hepimiz mutluuz*" şeklindeki beyanları katılımcıların ailelerinin yanında oldukları için kendilerini daha güvende hissettiklerini gösteren örneklerden sadece ikisidir. Ancak burada dikkat çeken önemli bir unsur, bu katılımcıların aileleriyle genel itibarıyla iletişimlerinin iyi olduğudur. Yani üniversite eğitimi almak için ailelerinin yanından ayrılan bu gençlerin, ailelerinin yanında kalırken de onlarla iletişim sorunları yaşamadıkları dikkat çekmektedir. Burada anne-baba ve çocuk iletişiminin sağlıklı bir şekilde sürdürülmesinin ne derece önemli olduğu görülmektedir. Ebeveynler çocuklarıyla iletişimlerini sağlıklı bir zemin üzerine inşa ettiklerinde çocuklar hangi yaşta olurlarsa olsunlar, ailelerinden ne kadar süreyle uzak kalırlarsa kalsınlar aile içinde iletişim sorunları yaşamamakta veya daha az yaşamaktadırlar.

Aile kurumu, her ne kadar eğitim, yönlendirme, meslek edindirme gibi bazı işlevlerini başka kurumlara devretmiş olsa da neslin devamlılığının sağlanması, bireyin ihtiyaç duyduğu sevgi, koruma, yetiştirme, ahlaki eğitim, toplumsallaştırma ve kişisel gelişim gibi pek çok işlevini halen sürdürmektedir (Kır, 2006: 382). Yetişkin bireyler olarak uzun süre ailelerinden bağımsız yaşayan, ardından bir anda tekrar ailelerinin yanına uzun süreli dönmek durumunda kalan katılımcılara bu dönüşün ardında aile içerisinde iletişim sorunları yaşayıp yaşamadıkları, yaşamışlar ise en çok hangi aile üyesi ile yaşadıkları sorusu yöneltmiştir. Bazı katılımcıların, her ne kadar okullarıyla ve dersleriyle ilgili belirsizlikten, planlarını ertelemelerinden, alıştıkları veya bir anda elde ettikleri bireysel özgürlük alanlarını kaybetmiş olmaktan dolayı olumsuz etkilendiklerini beyan etseler de esasın ailelerini güvende hissettikleri yer olan ailelerinin yanında olmaktan memnun oldukları, ancak aile içi iletişim sorunları yaşıyor olmalarından kaynaklanan sebeplerle olumsuz değerlendirmelerde buldukları görüşmeler sırasında tespit edilmiştir.

Görüşme Grubundaki 7 katılımcı babasıyla daha çok çatışma ve iletişim sorunları yaşadığını, 3 katılımcı kardeşleriyle sorun yaşadığını bir katılımcı da annesiyle sorun yaşadığını söylemiştir. Kendisinin, aile üyeleriyle uyum sorunu yaşadığını belirten iki katılımcı olmuştur. Bir katılımcı aile içerisinde misafir olarak kalan büyük annesinin, salgından dolayı misafirliğinin uzaması sebebiyle ev içerisinde genel bir çatışma ortamı olduğunu ama büyükannesinin gitmesiyle çatışmanın da ortadan kalktığını beyan etmiştir. Çatışma sebeplerine bakıldığında genel olarak; evde kalmaktan kaynaklı stresin sebep olduğu çatışmalar, ev içerisindeki dağınıklık, kuşak çatışmaları, ev içerisindeki mevcut düzene uyum sağlayamama ve ebeveynler arası çatışmaların sebep olduğu stres türleri olduğu görülmektedir.

Katılımcılardan 13 kişi evlerine geri dönmelerinin hayatlarında bir değişikliğe sebep olmadığını, sorun yaşamadıklarını hatta aileleriyle daha fazla vakit geçirmenin aile içi iletişimlerine olumlu katkısı olduğunu beyan etmiştir. Örneğin K8 (E-24-Yüksek Lisans-Ders), "*Beklenmeyen bir dönemde eve dönmek beni olumsuz olarak etkilemedi. Hatta bu süreçte evde olmak, ailemin yanında olmak beni olumlu olarak etkiledi. Kendimi daha güvende hissettim*"; yine K3 (K-20- 2.sınıf),

“iyi oldu. Ablam da ben de üniversiteliyiz. Biz eve döndük, kardeşlerimle daha çok vakit geçirdik, daha çok bir arada kaldık. Hep birlikte akşam yemeklerine oturduk. Bu süreçte annemle daha çok mutfakta zaman geçirdik. Yeni şeyler öğrendik. Genel itibariyle bize iyi geldi. Ufak tefek kardeşler arasında sürtüşmeler oldu tabi ama önemli şeyler değildi. Erkek kardeşimle iletişimimiz arttı. Olumlu yönde etkilendi. Daha çok konuşur olduk mesela”

şeklindeki ifadelerinden de anlaşılacağı üzere güvenli aile ortamına dönmek, stresi azaltmış ve bu durum aile içi iletişimlerine de olumlu yansımıştır. Esasında görünmeyen bir tehlikeye karşı hep bir arada olmanın verdiği huzur ve güven duygusu çatışmaların da önüne geçmiştir. Aile içerisinde sevgi ve korunma duygusunu daha yoğun yaşayan katılımcılar, aileleriyle bir arada olmaktan dolayı memnun oldukları için yaşadıkları diğer ufak tefek iletişim sorunlarını problem olarak değerlendirmedikleri dikkati çekmektedir.

3.1.5. Salgın Sürecinde Evde Yaşam

Katılımcılara, salgın sürecinde, strese girmelerine sebep olan şeyler olup olmadığı; oldu ise nelerin bu strese sebep olduğu ve evde geçirilen süreci nasıl değerlendirdikleri sorulmuştur. Katılımcılardan sadece 4’ü bu dönemde stres yaşamadığını dile getirirken, geri kalan 24 katılımcı bu süreçte, çok farklı sebeplerle strese girdiklerini beyan etmiştir. Bahsi geçen stresörleri belirsizlikler, kısıtlanmışlık hissi ve hastalığa yakalanma korkusu olmak üzere üç başlık altında toplamak mümkündür.11 katılımcı gerek okul ve dersleriyle ilgili belirsizlikler, gerek salgın sürecinin hangi yöne evrileceği ve ne kadar süreceği konusundaki belirsizlikler ve genel olarak yaşanan belirsizlik durumunun kendilerinin strese girmesine sebep olduğunu beyan etmiştir. 8 katılımcı kısıtlanmışlık duygusundan dolayı strese girdiğini belirtirken; 5 katılımcı salgın hastalığa kendisinin veya ailesinden birisinin yakalanması düşüncesinden dolayı strese girdiğini söylemiştir.

Evden istedikleri gibi dışarı çıkamamak, çıksalar dahi dışarıda bulaş riski sebebiyle fiziksel mesafeye dikkat etmek ve maske takma gerekliliğinin farkında olmak gibi sebepler katılımcılara kendilerini kısıtlanmış hissettirmektedir. Katılımcılardan sadece 3’ü 19 yaşında olup diğer katılımcıların tamamı 20 yaş ve üzerindedir. Hastalığı kapma ve sevdiklerine bulaştırma kaygısıyla genel olarak çok fazla evden çıkmadıklarını, daha izole bir hayat sürdürmeye özen gösterdiklerini ve bu bilinçle davrandıklarını söylemelerine rağmen bu durumdan psikolojik olarak olumsuz etkilendiklerine vurgu yapmışlardır. Örneğin 2.sınıf öğrencisi 20 yaşındaki K5 (E) sokağa çıkma kısıtlaması olmamasına rağmen toplumdaki ve arkadaş çevresinden gönüllü olarak kendisini izole ettiğini ancak bu durumdan psikolojik olarak olumsuz etkilenmesinin önüne geçemediğini aşağıdaki ifadelerle ortaya koymuştur:

“...ailemle olsam da kendimi yalnız hissettim. Önceden hep dışarıda arkadaşlarlaydım. Özgürlüğüne düşkün bir insandım. Dışarı çıkamamak benim psikolojimi çok bozdu. Kuruntular geliştirdim. Her sözden etkileniyorum. Ya yanlış anlıyorum, ya da “yanlış anlaşıldım mı, bana küstü mü” diye düşünüyorum. Çıkınca dışarıdan hastalık getirirsem diye korkuyorum. Her an kötü bir şey olacakmış gibi geliyor. İştahım kesildi, uyku düzenim bozuldu, uyuyamıyorum. İlk zamanlar kitap okuyordum, ödevlerimi yapıyordum, spor yapıyordum. Nisan ayında okula döneceğimi düşünüyordum. Süreç uzayıp ta, bilinmezlik artınca, belirsizlikler artınca, ben de isteksizleştim. Spor yapmayı, okumayı her şeyi bıraktım. Şimdi yiyip içip yatıyorum. Hiçbir şey yapmak içimden gelmiyor”

Görüldüğü gibi bu süreç bazı gençlerde umutsuzluk ve karamsarlığa sebep olmuştur. Bugünden değişimin yönünün nereye doğru olacağını söyleyebilmek mümkün olmamasına rağmen ilerleyen günlerin öncekinden farklı bir yapılanmayı beraberinde getireceğini söyleyebilmek mümkün. Zira kontrollü normalleşme sürecinde alınan tedbirlerin, kontrollü gevşetilmeye çalışılmasının ardından, toplumda hastalık riski ortadan kalkmış gibi fiziksel mesafe hiçe sayılarak yapılan asker uğurlamaları, nişan ve düğün törenleri gibi ritüeller ve topluca pikniğe, alışveriş

merkezlerine gitme gibi keyfi davranışların bir bulaş tehdidi yokmuşçasına devam edilmesi, pozitif vaka sayısındaki artışa ve yaş aralığının 20-50³⁰ yaş aralığına kadar düşmesinde etkili olmuştur.

23 Mart 2020 tarihinde üniversitelerde uzaktan eğitim sürecinin başlatılmasının ardından, öğrenciler açısından farklı bir diğer belirsiz süreç de başlamış oldu. Her ne kadar üniversiteler uzaktan eğitim sürecini en sağlıklı şekilde uygulamaya çalışsalar da henüz durumun tam anlaşamadığı, teknik sorunların tamamen ortadan kaldırılamadığı ve sürecin ne kadar devam edeceğinin tam netleşmediği dönem, öğrenciler üzerinde strese sebep olmuştur. Katılımcılardan 4.sınıf öğrencisi K21 (K) bu durumu, *“En fazla strese girdiğim konu eğitimdi. Çünkü belirsizlik çok fazla huzursuzluk veriyordu... Uzaktan eğitimde bir sürü teknik arıza ile karşılaştık. Sınavlarımızın nasıl olacağı konusunda merak içerisindeydik ve herkes eşit koşullarda eğitime katılmamaktaydı”* şeklinde ifade etmiştir. K21’in de belirttiği gibi bu süreçte yaşanan teknik alt yapı yetersizlikleri, bazı öğrencilerin bilgisayarının, akıllı telefonunun olmaması, internet erişimi konusunda yaşamış oldukları sıkıntı ve dahi imkânsızlıklar öğrenciler için önemli bir stres kaynağı olmuştur. Görüşmeler sırasında özellikle son sınıf öğrencilerinin stres seviyelerinin ara sınıflardaki öğrencilere göre daha yüksek düzeylerde olduğu fark edilmiştir. Görüşme grubundaki son sınıf öğrencileri, üniversite eğitimleri boyunca almış oldukları eğitimden bir anda farklı bir eğitim şekline geçildiği ve bu yeni sitemde sınavların nasıl yapılacağını da bilemedikleri için panik seviyelerinin yüksek olduğunu, bilinmezliğin kendilerine başarısızlık getirmesinden korktuklarını ifade etmişlerdir. Ara sınıf öğrencileri, olası yaşanabilecek bir başarısızlık durumunda önlerindeki dönemlerde bildikleri yöntemlerle kalmış oldukları dersleri geçebileceklerini, en azından başarısızlıklarını telafi edebilme şanslarının olduğunu belirtirken, son sınıf öğrencileri için bir dersten olası bir başarısızlık, bir dönem veya bir sene kaybı olarak algılanmaktadır. Mezun olup hayatlarını düzenlemeyi hedeflerken olası bir başarısızlık düşüncesi kaygı ve stres seviyelerini yükseltmiş görünmektedir.

Katılımcılara ev içerisinde geçirilen bu süreci nasıl değerlendirdikleri sorusu yöneltilmiştir. Görüşme grubundaki gençlerin vermiş oldukları cevaplara genel olarak bakıldığında bu süreci ders çalışmak, ödev yetiştirmek dışında kalan boş zamanlarında kitap okumak, film izlemek, bilgisayar oyunları oynamak, ev işlerine yardım etmekle geçirmiş oldukları bilgisine ulaşılmıştır. Yapılan görüşmelerden katılımcıların herhangi bir hobilerinin olmadığı, üretken olabilecekleri bir konuda kendilerini geliştirmedikleri, düzenli bir spor alışkanlıklarının olmadığı öğrenilmiştir. Aslında bu bilgiler görüşme grubundaki katılımcılarla sınırlı olmasına rağmen son derece düşündürücü bir gerçeğe de işaret etmektedir. Çalışma nitel bir araştırma olması sebebi ile verilerinin genellenmesi mümkün değildir. Ancak bir gerçekliğe de ışık tutmaktadır. Bu bulgu görüşme grubu özelinden hareket edilerek dikkate alınmalıdır. Gençler belki kendileri için neyin doğru neyi yanlış veya neyin daha gerekli olduğunu bilemeyebilirler. Ancak tecrübeli ve alanında uzmanı olan kişilerin bu konuya önem vererek gençlere yol gösterici olmasının önem arz ettiğini söyleyemek mümkündür. Özelde üniversiteler, genel de tüm okullarda gençlerin hobilerinin olması, bir spor dalında kendilerini geliştirebilmeleri veya üretkenliklerini ortaya koyabilecekleri alanlara yönlendirilmelerinin gerekliliği incelenmesi ve üzerinde çalışma yapılması gereken önemli bir konu olarak kendisini bu çalışmada da hatırlatmış bulunmaktadır. İlgililerin bu konuya gereken hassasiyeti göstermesi ve mümkün olan en kısa süre içinde çalışmalar başlatmalarının gerekliliği düşünülmektedir.

3.1.6. Gençlerin Uzaktan Eğitim İle İlgili Düşünceleri

Üniversitelerin tatil kararının ardından 18 Mart 2020 tarihinde toplanan Yükseköğretim Yürütme Kurulu, üniversitelerde eğitimin aksamamasına yönelik birtakım kararlar almış ve 26 Mart 2020 tarihi itibarıyla üniversitelerde Bahar döneminde yüz yüze eğitim yapılmayacağını ve uzaktan eğitim sürecine geçildiğini ilan etmiştir. Türkiye’de 26 Mart 2020 tarihi itibarı ile 207 yükseköğretim kurumu bulunmakta olup bu kurumların 123’ünün bünyesinde UZEM yani Uzaktan Öğretim

³⁰ <https://www.haberturk.com/bakan-koca-verileri-paylasti-iste-turkiye-de-koronavirus-vakalarinin-yas-ve-cinsiyet-grafigi-2638977>, 07.04.2020 - 22:45Güncelleme: 08.04.2020 - 07:51

Uygulama ve Araştırma Merkezi bulunmaktadır. Yüksek Öğretim Kurumu, online eğitimler için "Öğrenme Yönetim Sistemi" bulunmayan veya bulunup da yetersiz olan üniversitelerin ihtiyaçlarını, kendi koordinasyonları ile diğer üniversitelerle iş birliği içerisinde gidermeye çalışmalarını istemiştir (Aktaş, 2020). Kırıkkale Üniversitesi, 10 Haziran 2009 tarihinden bu yana uzaktan eğitim vermektedir.³¹ Üniversite, 2009 yılından itibaren uzaktan eğitim veren bir üniversite olması sebebi ile ilk günden itibaren derslerini başlatabilen üniversiteler arasına girmiştir.

Görüşme grubundaki 10 katılımcı Kırıkkale üniversitesinde okumaktayken, başka şehirlerdeki ailelerinin yanına dönen öğrencilerden oluşmakta; geri kalan 18 öğrenci, Kırıkkale’de yaşarken farklı şehirlerde farklı üniversitelerde okuyan öğrencilerden oluşmaktadır. Öğrencilere uzaktan eğitim süreci hakkında ne düşündükleri sorusu yöneltilmiştir. Katılımcılardan 6 kişi, ufak tefek sorunlar yaşansa da uygulamadan memnuniyetini dile getirmiştir. Sınıflarını rahat geçtiklerini, ortalamalarını yükselttiklerini, bu sayede eğitim-öğretim yılını tamamlayabildiklerini ve mezun olabildikleri için memnun olduklarını dile getirmişlerdir. Örneğin son sınıf öğrencisi K20 (E-22) “*Uzaktan eğitim iyiydi, en azından eğitimim yarım kalmadı. Bu sayede okulumu bitirebildim. Ne yapalım bu şartlarda hiç olmazsa mezun olduk*” diyerek bu konudaki düşüncelerini ifade etmiştir.

Görüşme grubunda uzaktan eğitimden memnun olmadığını beyan eden 9 katılımcı bulunmaktadır. Uzaktan eğitimin teknik ve uygulamalı dersler bakımından çok kötü olduğunu hem öğrencilerdeki hem okullardaki alt yapı yetersizliği, odaklanma ve ders dinleyememe, sistem yetersizliği gibi problemler sebebi ile bu dönemde kendilerini öğrenci gibi hissedemediklerini, öğretimin verimli olmadığı beyan etmişlerdir.

Görüşme grubundaki 13 katılımcı da uzaktan eğitimi verimli bulmasa da zorunlu durumlarda kullanılabileceğini düşündüğünü, eksik yönlerini vurgulamak suretiyle belirtmiştir. Örneğin yüksek lisans ders dönemi öğrencisi K6 (E-24),

“Hazırlıksız yakalanan bu süreçte uzaktan eğitimde sorunlar yaşadık ve yaşamaya devam ediyoruz. Ders dinlerken yayın kalitesinin düşük olması, sistemde yaşanan farklı sorunlar, öğrencilerin de hocaların da sistemin kullanımını tam olarak bilmemesi, örgün öğretim ders saatinden uzaktan eğitim ders saatinin az olması, bazı derslerde özellikle vize ödevlerinin ilan edilmesi ile teslim tarihinin çok kısa tutulması gibi sorunlar yaşandı. Tamamıyla hiçbir eğitim süreci izlenmeden bu dönemi geçirmek yerine böyle bir süreç ile eğitim öğretim ilişkisinden kopulmamış oldu”

şeklindeki ifadesiyle bu süreçte yaşanan sorunları özetlemiştir. Yine bir diğer Yüksek Lisans ders dönemi öğrencisi K8 (E-24),

“Uzaktan eğitimi; eğitimin sadece ders olarak düşünülmemesi, okulun, bulunduğumuz ortamların, diğer öğrencilerle ilişkilerimizin bir bütün olarak eğitim kapsamında değerlendirilmesi gerektiğinden ve uzaktan eğitim sürecinde bu hususların olmaması sebebiyle tercih edilmesi gereken bir model olarak görmüyorum. Ancak; tabii ki bu süreçte yüz yüze eğitime devam edilemeyeceği için böyle olağandışı zamanlar ile sınırlı olmak kaydıyla uzaktan eğitime destek veriyorum”

şeklinde beyanda bulunmuştur. Bu öğrencinin beyanından da anlaşılacağı gibi süreç içinde pek çok öğrenci yüzyüze eğitimin kendilerine ne derece büyük katkı sağladığını fark ettiklerini beyan etmiştir. Görüşme grubundaki bu grup öğrenciler uzaktan eğitimi yüzyüze eğitim kadar verimli bulmasalar da bu ve benzer şartların yaşanması durumunda kullanılabilir olarak değerlendirdiklerini belirtmektedirler.

Görüşme grubundaki öğrencilerin ifadelerine dayanarak uzaktan eğitim ile ilgili öğrencilerin yaşamış oldukları iki grup problemin olduğundan bahsedebilmek mümkündür. Bunlardan birincisinin

³¹ <https://kuzem.kku.edu.tr/Idari/Sayfa/Index?Sayfa=Hakkimizda>

üniversitelerin uzaktan eğitim sistemlerinin altyapı problemleri dolayısı ile ortaya çıkan problemler olduğu görülmektedir. Bazı üniversitelerin uzaktan eğitim tecrübelerinin olmaması, olanların da sınırlı uygulamalarının olması, uzaktan eğitimin bütün üniversiteye uygulanması durumunda bir takım teknik altyapı yetersizlikleri yaşanmasına sebep oldu. Derslerin ilk haftalarında yaşanan bu durum, dersler ilerledikçe mümkün olan oranlarda giderilmeye çalışıldı. Ancak ilk tecrübelerde bu tür istenmeyen durumların olmasının her zaman mümkün ve muhtemel olduğu bilinmektedir.

Görüşme grubundaki öğrencilerin ifadelerine dayanarak bu öğrencilerin yaşamış oldukları ikinci grup problemin kaynağında, yaşadıkları coğrafi şartlar veya ailelerinin ekonomik yetersizliği sebebi ile internet erişimlerinin, akıllı telefonlarının ve bilgisayarlarının olmaması bulunmaktadır. Görüşmeler sırasında öğrencilerden bir kısmı ailelerinin köylerde veya mezralarda yaşadığını bu sebep ile de internet erişimlerinin olmadığını veya dersleri izlemelerine yeterli olacak düzeyde internete ulaşamadıklarını ifade etmişlerdir. İmkânlarının kısıtlı olduğunu söyleyen diğer grup öğrenciler de akıllı telefonlarının veya bilgisayarlarının olmadığını; okulda internetlerinin olduğunu, kendi bilgisayarları olmasa da kalmış oldukları yurtlardaki ve okullardaki bilgisayarlarla ihtiyaçlarını giderdiklerini belirtmişlerdir. Ailelerinin yanına geri döndüklerinde eskisinden çok daha fazla internet, bilgisayar ve akıllı telefonlara ihtiyaç duymalarına rağmen bu noktada yaşanan imkânsızlıkların kendilerini çaresiz duruma düşürdüğünü belirtmişlerdir.

Bu süreçte üniversitelerin, idarecilerin, öğretim üyelerinin ve öğrencilerin yaşamış oldukları sıkıntıların kaynağında, beklenmedik bir anda gelişen pandemi ve sonrasında hazırlıksız yaşanan bir sürecin olağan yansımaları olduğu bilinmekle birlikte bunların, sorunun giderilebilmesi için dile getirilmesi gereken gerçeklikler olarak değerlendirilerek ciddiye alınmaları gerekir. Üniversitelerin idarecileri, öğretim üyeleri ve öğrencilerinden gelecek bu gibi geri dönüşlerin bilinmesi ile sürecin daha ne kadar devam edeceği bilinmediği için, gelecek dönemlerde şartların olası devam etme durumları düşünülerek daha etkili çözümler üretilmesi mümkün olabilecektir.

3.1.7. Pandemi Sürecinin Gençlerin Hayata Bakış Açısına Etkisi

Katılımcılara pandemi öncesi ve pandemi sonrası hayata bakış açılarında bir değişiklik olup olmadığı sorusu yöneltilmiştir. Verdikleri cevaplar doğrultusunda, hayata bakış açılarında bir değişiklik olduğunu söyleyenlerin cevapları “olumlu”, “olumsuz” ve “çok fazla bir değişiklik olmadı” şeklinde gruplandırılmıştır. Görüşme grubunda yaşanan bu süreçte hayata bakış açılarında olumlu değişiklikler olduğunu beyan eden 17; olumsuz değişiklikler olduğunu beyan eden 3 ve çok fazla bir değişiklik olmadığını beyan eden 8 katılımcı olduğu görülmektedir.

Hayata bakış açılarının olumlu etkilendiğini söyleyen katılımcılar genel olarak, pandemiden önce, önemsemedikleri ihmal ettikleri, öncelemedikleri veya sıradan olarak gördükleri şeylerin esasında ne kadar önemli olduğunu, yaşamın, sosyal çevrelerinin ve özgür olabilmenin kıymetini daha iyi bilmeleri gerektiğini fark ettiklerini beyan etmişlerdir. Örneğin K24 (K-20-1.sınıf)’ün;

“Pandemi sürecinde eski yaşamımın tabii ki kıymetini anladım. Dışarı çıkabilmek, sevdiklerimizle sarılmak ve onlarla doyasıya vakit geçirmek, ihtiyaçlarımızı tereddütsüz temin edebilmek ve maskesiz dolaşabilmek gerçekten çok büyük nimetti bizim için. Aslında bu süreç bizlere bu nimetlere şükretmemiz gerektiğini bir kez daha hatırlattı. Virüsün bulaşma tehlikesi, ölüm riskleri ya da sevdiklerimizle vakit geçirememek bizleri çok derinden sarstı. Bu nedenle insanların ibadete daha çok yöneldiklerini düşünüyorum. Yaşam kalitemiz ve sağlığımız her zaman bizim ve benim için birinci sırada gelmelidir”

şeklinde; yine bir diğer katılımcının; “Hayatta planlarımı hep geciktirerek yapardım, bazen hiç yapmazdım. Bu süreçten sonra anın tadını ve keyfini çıkarmam gerektiğini anladım. Bundan sonra hayatımda olan şeyleri geciktirmeden yapmaya karar verdim” (K11-E-22-4.Sınıf) şeklinde beyanda bulunmuşlardır. Bu süreçten olumlu etkilendiğini beyan eden diğer katılımcılar da genel olarak bu çerçevede cevaplar verirken, bazı katılımcıların sürecin hijyen ve alışkanlıkları üzerinde olumlu

etkileri olduğundan bahsettikleri dikkati çekmiştir. Örneğin bir katılımcının bundan sonraki hayatında uzunca bir süre fiziksel mesafeye dikkat edeceğini, eldiven ve maskeyi kullanacağını; bir diğerinin pandemi sonrasında görüşeceği diğer insanlarda hijyene, özellikle el hijyenine dikkat edip etmemelerinin kendisi için önemli bir belirleyici unsur olacağını (K3-K-20-2.sınıf) beyan etmesi, pandeminin insanların pandemi sonrası hayatlarında bazı alışkanlıklarını değişmesinde etkili olabileceğine işaret etmektedir.

Pandeminin kendileri üzerinde olumsuz etkilerinin olduğunu beyan eden katılımcıların, daha çok psikolojik olarak etkilendikleri görülmektedir. Örneğin bir katılımcı bu süreçte tedirginlik, ruhsal ve psikolojik yorgunluk (K7-E-19-Hazırlık Sınıfı) hissettiğini belirtirken; diğer bir katılımcı gelecekle ilgili karamsarlık (K19-22-K-Yüksek Lisans-Ders) hissettiğini beyan etmiştir. Olumsuz etkilendiğini beyan eden katılımcı sayısının bu kadar az olması hem ümit verici, hem de üzerinde titizlikle durulması gereken bir durumdur. Ümit vericidir, çünkü gelecekte meslek sahibi olacak ve topluma yön verecek bireyler olan gençlerin bu süreçten olumsuz etkilenmemeleri, aksine hayata dair dersler çıkarmaları ve hayatlarına bu yeni duruma göre yön vermeleri, kişilik gelişimleri bakımından son derece umut vericidir. Diğer taraftan süreçten psikolojik olarak etkilenen gençlerin uygun müdahale ve sosyal destek programları ile bu duygu durumlarının değiştirilmesi ve bu sürecin kalıcı hasarlar bırakmaması yönünde çalışmalar yapılması önemsenmelidir. Zira süreçten olumsuz etkilenmediğini beyan eden katılımcıların bazılarının görüşmeler sırasında son derece stresli oldukları dikkati çekmiştir. Sıkıntılı ve zor zamanlarda verilen stres tepkileri Milli Eğitim Bakanlığı, Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü tarafından yayınlanan “Salgın Hastalıklar Dönemlerinde Psikolojik Sağlığımızı Korumak” başlıklı bilgilendirme rehberinde ifade edildiği şekliyle şöyle verilmiştir:³²

Sürekli tedirgin ya da panik olma, kendini güvende hissetmeme, kendini değersiz hissetme, öfke, gerginlik, sinirlilik, huzursuzluk, kendine ya da sevdiğine yönelik çeşitli endişe, korku ve kaygılar, sürekli üzgün olma, umutsuzluk, çaresizlik, çökkünlük, aşırı umursamazlık, kendini katı ve duygusuz hissetme, her şeyin kontrolden çıktığını düşünme, ne olup bittiğini anlayamama, başkaları tarafından anlaşılmadığını düşünme, dünyayı anlamsız ve boş görme, dikkat eksikliği, dikkatin dağınık olması, karar verme güçlüğü, aklın karışması, sık sık terleme, titreme ve ürperme, vücut kaslarının sürekli gergin olması, uykusuzluk ve uyku sorunları, iştah bozuklukları, baş ve karın ağrısı gibi somatik şikâyetler, bağışıklık sisteminin bozulması, yorgunluk, bitkinlik, tükenmişlik, içe kapanma, kendini toplumdan uzak tutma, ilişkilerde yaşanan çatışmaların artması, günlük aktivitelerden zevk alamama.

Bu süreçten sonra hayata bakış açılarının olumlu yönde etkilendiğini, bazı şeylerin kıymetini daha iyi anladığını beyan eden bazı katılımcılarda görüşmeler sırasında gizli bir karamsarlık fark edilmiştir. Örneğin K5 (20-E-2.sınıf)’in, “önceden çok fevri çıkışlarım olurdu daha sabırsızdım. Hayatla ilgili planlarımda işim gücüm olsun, bir yuva kurarım işime bakarım diye düşünürdüm. Ama salgından sonra tüm hayata bakışım alt üst oldu. Özgürlük çok büyük bir nimetmiş aslında. İsteddiğin zaman dışarı çıkmak, arkadaşlarla buluşabilmek bir nimetmiş. Özgürlük ve güven duygusu her şeymiş” buraya kadar olan ifadelerinde özgürlüğün kıymetini anladığı yönünde bir mesaj verirken; devamında “Tedbirli ve doğru adımlar atarak, her yönünü hesap ederek hareket etmem gerektiğini öğrendim. Gelecekle ilgili çok da plan yapmamak gerektiğini, yapıyorsam da olmaması ihtimalini de hesaplama gerektiğini öğrendim” şeklindeki beyanında ümitsizlik ve karamsarlık geliştirdiği görülmektedir. Bu sebeple sürecin normalleşmesi ve gençlerin okullarına dönmelerinin ardından ruh sağlıkları üzerinde üniversitelerde de bu yönde çalışmalar yapılmasının sürecin daha az hasar ve daha hızlı atlatılmasında etkili olacağı düşünülmektedir.

³² https://orgm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2020_03/21161617_brosur_yetiskin_son.pdf

Görüşme grubunda, bu süreçte hayata bakış açılarında çok fazla bir değişiklik olmadığını beyan eden 8 katılımcı bulunmaktadır. Bu katılımcıların genel itibarıyla süreci daha sakin ve soğukkanlı karşıladıkları görülmektedir. Örneğin K4(E-20-1.Sınıf),

“Çok fazla bir değişim olmadı açıkçası. Dışarda her zaman virüsler ve hastalıklar vardı. Bundan sonra da olmaya devam edecek. Bundan önceki yaşamımda kişisel hijyenime elimden geldiğince dikkat ediyordum zaten. Bu süreçte anladım ki doğru olanı yapıyorum ve daha dikkatli olmalıyım”

şeklindeki beyanından, yine 4.sınıf öğrencisi K26 (E-23)’nın

“hayata bakış açım pandemi öncesi süreçte, bugün olduğundan çok farklı değil. Salgından önce hayatın, sağlığın ve özgürlüğün, insanın ve hatta insanlığın en büyük değerleri olduğunun bilincinde olan bir bireydim. Bu değerleri korumak içinde doğanın korunması ve yaşatılması gerektiğinin de farkındaydım. Bu sürecin sonunda ise düşüncelerimin haklılık payının olduğunu görmüş oldum ve bu açıdan bundan sonraki yaşamımda önem verdiğim değerlerimi daha iyi koruyacağımı düşünüyorum. Kısacası hayata karşı bakış açım değişmedi sadece bakış açım daha derinleşti ve mutlaklaştı”

şeklindeki cevaplarında da görüldüğü gibi pandemi öncesinde de belli bir sağduyu sahibi olan bu gençlerin pandemi sürecinde de bu durumlarını korudukları görülmüştür.

3.1.8. Gençlerin Pandemi Sonrasında İlk Yapmak İstedikleri Şeyler

Pandemi sürecinde, virüsün yayılım hızının düşürülmesi ve kontrol altına alınabilmesi yönünde uygulanan önlemler çerçevesinde, gençler diğer insanlardan daha izole bir süreç geçirmek durumunda kalmışlardır. Bazı insanların özellikle gençlerin gizli taşıyıcılar olması (hayalet taşıyıcılar) yani hiçbir hastalık belirtisi göstermedikleri halde hastalığı taşıyor olmaları, başka insanlara bulaştırma oranlarını da arttırmaktadır (Soybaş, 2020). Bu nedenle daha izole ve fiziksel mesafe kuralına riayet ederek yaşamaları gerekli görülmüştür. Pandemi öncesinde sosyal bir hayata sahip olan gençler, bu süreçte arkadaşlarından ve sosyal çevrelerinden uzak kaldıkları için onları çok özlediklerini beyan etmişlerdir.

Türk insanı genel olarak, sıcakkanlı, cana yakın, misafirperver, bireysel ilişkilere ve sosyalleşmeye çok önem veren bir özelliğe sahiptir. Yani tipik Akdeniz insanı özelliklerini sergilemektedir (Başol, 2014: 45). Buradan hareketle, Pandemi sonrası yapmak istedikleri ilk şeyin ne olduğu sorusu yöneltile katılımcıların tamamı, ev dışında sosyal hayatlarına ve kendilerine dair planları olduğunu beyan etmişlerdir. Katılımcılardan 17’si sosyal hayatın içinde planları olduğunu beyan ederken; 11 katılımcı sadece kendisi için planları olduğunu beyan etmiştir. Yapılan görüşmelerde gençler, pandemi bittikten sonra yapacakları ilk şeyin diğer insanlarla bir araya gelmek olduğuna vurgu yapmışlardır. Bu da insanın sosyal bir varlık olmasından kaynaklanmaktadır. İnsan sosyal bir varlık olduğu için uzun süreli tek başına yaşamak yerine diğer insanlarla iletişim halinde ve sosyal gruplar içinde olmak ister. Bu durum insan olmanın bir gereği olarak kabul edilmektedir.

Yeni normaller içerisinde en önemli başlıklardan birisi fiziksel mesafedir. Daha önce Şenol ve Taştan (2020: 848)’ın ev kadınları ile yaptıkları saha çalışmasında da görüldüğü gibi toplum olarak uygulanması en zor ve belki de yeni normaller içerisinde hiç uygulanamayacak olan kural fiziksel mesafe kuralı olacaktır. Zira bu toplumda kısıtlı bir süre fiziksel mesafe uygulanabilir ama uzun süreli olarak bu kuralın uygulanması mümkün görülmemektedir. Çünkü geleneksel olarak akraba ve arkadaş ilişkileri bu toplumda çok önemsenmektedir. Görüşmecilerin vermiş oldukları cevaplar da bu düşünceleri destekler niteliktedir. Örneğin K14 (23-K-4.sınıf)’ün *“Arkadaşlarımı ve sevdiklerimi çok özledim. Onlarla bir araya gelmek istiyorum”* şeklindeki beyanı, yine K12 (22-K-4.sınıf)’nin *“özlediğim o kadar çok insan var ki onlarla görüşmek istiyorum”* şeklindeki beyanları ve diğer katılımcıların da bu çerçevede verdikleri cevaplar durumu gözler önüne sermektedir.

Pandemi sürecinde yaşadıkları kısıtlanmışlık hissi ve bir takım planlarının sekteye uğramasından dolayı rahatsız olan gençlerin, kısıtlanmışlık hissinden kurtulmak, kendi düzenlerine dönmek ve bir takım planlarını gerçekleştirmek istedikleri görülmektedir. Örneğin başka bir şehirde üniversite eğitimini sürdürürken, Kırıkkale’de ailesinin yanına dönmek durumunda kalan K16 (32-E-4.sınıf), ilk önce kendi evine gitmek istediğini daha sonra dünya genelinde pandeminin bitmesinin ardından da yurtdışına çıkma planını gerçekleştirmek istediğini beyan etmiştir. Yine K5 (20-E-2.sınıf) pandemi sonrası ilk yapmak istediği şeyi “*Canım istediği gibi özgürce hareket etmek, istediğim yere gidebilmek istiyorum*” şeklinde ifade etmiştir.

Buna ek olarak kazandığı okulun programında olup da alamadığı uygulama derslerini almayı, böylece bu sürecin eğitim hayatını olumsuz yönde etkilemesine izin vermek istemediğini belirten bir katılımcı olmuştur. Mimarlık 1.sınıf öğrencisi K27 (19-K) bu sürecin bitmesinin ardından okula dönmek istediğini ve hocaları ile istişare halinde maket yapmak istediğini beyan etmiştir.

Yaz döneminin başlaması ve yeni bir normalleşme sürecine geçilmiş olmasının ardından toplum genelinde yeni normallerin değil de eski normallere dönme isteğinin ağır bastığı görülmektedir. Bu durum üniversite gençleri için de böyle görülmektedir. Nitekim özlem duyulan şeylerin eski normaller olması, yeni normallere uyum sürecinde özellikle fiziksel mesafe konusunda bir takım sorunlar yaşanacağını da sinyallerini vermektedir.

4. SONUÇ VE ÖNERİLER

Türkiye’de 10 Mart 2020 tarihinde, ilk Covid-19 (Sars-CoV2) vakasının görülmesinden ortalama iki ay sonra 04 Mayıs 2020 tarihinde kontrollü normalleşme paketi açıklanmıştır. Yeni normalleşme sürecine geçilmesiyle birlikte sosyal hayat yeniden hareketlenmiştir. Yaz dönemine girilmesinin ardından yaşanan nüfus hareketliliğinde ciddi bir artış görülmüştür. Toplum içerisinde genel olarak asker uğurlama, nişan-düğün merasimleri, akraba ziyaretleri, cenaze ve geçmiş olsun ziyaretleri vs. gibi uygulanagelen kültürel ritüeller, eskiden olduğu gibi tekrar uygulanmaya başlanmış, bu durum da vaka sayılarında tekrar artışlar yaşanmasına sebep olmuştur. Yeni normalleşme ile birlikte fiziksel mesafe kuralı ihmal edilebilir bir hal almıştır. Toplu taşıma araçlarında maske kuralını uygulamayanlar ile kurala riayet edenler arasında yaşanan tartışmalar, sınırlı sayıda müşteri alması gereken toplu taşıma araçlarında eski taşıma sayısının dahi üzerine çıkan olayların yaşanması, gelecek dönemde Covid-19 (Sars-CoV2) vakalarında yaşanabilmesi olası hızlı bir artış ihtimaline karşı endişe verici olarak değerlendirilmektedir.

Bu süreçte özellikle gençlerin hastalığı hafif atlattığına yönelik yapılan haberler, gençlerin daha cesur ve umarsız davranmasına sebep olabilmektedir. Nitekim Amerika Birleşik Devletleri’nde yaşanan Covid partilerinden birisinde en son 30 yaşında bir genç hayatını kaybetmiştir.³³ Basında ve sosyal medyada başka gündemlerin yoğun bir şekilde işlenmeye başlanması, korona virüs haberlerinin daha geri planda kalması, hastalığın bittiğine dair yanlış bir algının oluşmasına sebep olmuştur. İlgili makamlar tarafından bu hastalıktan etkilenen gençlerin basın organları ile paylaşılması, hastalığın her zaman hafif geçirilmeyeceği, ağır semptomlarının neler olduğu, ne kadar sıkıntılı bir tedavi sürecinin yaşandığının toplumla paylaşılması rehavete kapılmayı engelleyecektir. Bu paylaşımların, gençlerin sosyal medya fenomenleri olarak gördükleri ve düzenli takip ettikleri, sanatçı, aktör/aktris, bilim insanı veya youtuberlar tarafından yapılmasının, gençlerin farkındalığının diri tutulması bakımından verimli olacağı düşünülmektedir. Nitekim katılımcı gençlerin Covid-19 (Sars-CoV2) hakkında edindikleri bilgilerin tamamını medyadan ve sosyal medyadan öğrendikleri görülmüştür. Medya, pandemi sürecinde toplumu bilgilendirme görevini yerine getirmiştir, bilinçlendirme ve bu halin devamlılığı için de üzerine düşeni yapmaya devam etmelidir.

Küreselleşmenin etkisi gençler üzerinde daha net görülmektedir. Çok iyi kullandıkları iletişim aletleri sayesinde dünyanın belki de en uzak noktaları hakkında dahi bilgi sahibi olabilmektedirler. Yine cep

³³ <https://tr.euronews.com/2020/07/13/koronavirusun-gercek-olmadigina-inanan-30-yas-ndaki-genc-covid-19-dan-hayatini-kaybetti>

telefonları üzerinden kurdukları sosyal ağlar sayesinde hem kendileri farklı konularda bilgi sahibi olabilmekte, hem başkalarını rahatlıkla bilgilendirebilmektedirler. Bu durum, iletişim ağlarının kurulması ve bilginin hızlıca yayılması bakımından iyi olsa da, aynı şekilde manipülatif haberlerin de hızla yayılması için uygun bir zemin oluşturmaktadır. Bu nedenle gençlerin sosyal medya okur-yazarlığı konusunda eğitilmesi de önem arz etmektedir.

Corona virüs konusunda sadece kulaktan dolma bilgilerle değil, araştıran ve bu konu hakkında detaylı bilgi sahibi olan gençlerin bu hastalıktan hem kendilerini hem de sevdiklerini korumaya çalıştıkları ve gerekli bilinç seviyesine sahip oldukları görülmektedir. Ancak yeni normallerin uygulanabilirliğinden ziyade, eski normallere özlem duyulması, yeni normallerin kabulünü güçleştirecek gibi görülmektedir. Bakanlık tarafından sıkça dile getirilen fiziksel mesafenin korunması, maske ve eldiven kullanımı, hijyen şartlarına dikkat edilmesi ve gerekmedikçe kalabalık mekanlara girilmemesi yönünde yapılan çağrılar katılımcı gençlerde karşılık bulmuş görünmektedir. Ancak bilindiği gibi insanlar yanlış olanı bilseler de uygulama noktasında sorun yaşayabilmektedirler. Tıpkı sigaranın sağlığa zararlı kötü bir alışkanlık olduğunun bilinmesi ancak uygulanabilirliği noktasında sorun yaşanmasında olduğu gibi hastalıktan korunmak için fiziksel mesafenin hayati olduğu bilinmekte ancak uygulama noktasında sorunlar yaşanmaktadır. Maske kuralı daha titizlikle uygulansa da fiziksel mesafe kuralının uzun süreli uygulanması şimdilik zor görünmektedir.

Görüşme grubundaki gençlerin okullarından evlerine dönme süreçlerinde başlangıçta bir takım kaygılar yaşamış olsalar da genel olarak ev ortamında kendilerini güvende hissettikleri görülmüştür. Covid-19 (Sars-CoV2) ile yapılan mücadelede aile fertlerinin hep birlikte mücadele etmesi gerekmektedir. Zira ev içerisinde yaşanan çatışmaların en aza indirilmesi ve sağlıklı iletişim kurabilme konusunda bir gayret içerisinde olunması gerekmektedir. Çünkü gençlerin yaşadıkları kaygıların bu süreçte çeşitlenmesi, gençlerdeki stres düzeyini arttırmaktadır.

Bunun yanı sıra uzaktan eğitime geçilmesi sonucu yaşanan teknik ve alt yapı yetersizliklerinin öğrencilerdeki stres seviyesini arttırmış olduğu görülmektedir. Bundan sonraki süreçte uzaktan eğitime bir süre daha devam edileceği öngörüsü ile üniversitelerin akademik personeline uzaktan eğitimi en etkin olarak nasıl gerçekleştirebileceklerine yönelik eğitim seminerleri vermesi, sürecin daha sağlıklı yönetilmesine katkı sağlayacaktır. Ayrıca her üniversite, kendi öğrencisinin uzaktan eğitim olanağından gerektiği gibi faydalanıp faydalanmadığını, eğitimde eşitlik ilkesi doğrultusunda araştırmalı, faydalanamayan gençler için gerekli destek sağlanmalıdır.

Zor zamanların insanları birbirine yaklaştırdığı görülse de sürecin uzamasıyla birlikte çatışmaların da artabileceği düşünülmektedir. Her ne kadar yeni normalleşme süreci ile gençler daha serbest hareket etseler de dışarı ile temas üzerlerinde bir strese sebep olabilmektedir. Dolayısıyla bu stresten kurtulmalarını ve üretkenliklerini arttırabilecekleri farklı meşgaleler geliştirmeleri elzem görülmektedir. Ayrıca her üniversitenin kendi öğrencilerine ücretsiz danışmanlık ve rehberlik hizmeti sunması da bu süreçte olumlu katkı sağlayacaktır. Bu sayede, süreçte yaşanan ve gelecekte yaşanması muhtemel bazı sorunların da henüz sorun yumağına dönüşmeden önüne geçilmesi mümkün olabilecektir.

Pandemi sürecinde yaşanan kısıtlanmışlık hissi, daha önce çok üzerinde düşünülmeyen ve çok da kıymeti fark edilmeyen özgürlük kavramının ne kadar kıymetli bir olgu olduğunun anlaşılmasını sağlamıştır. Özgür bireyler olarak, herhangi bir endişeye kapılmadan hareket edebilmenin, sağlığın ve güvenlik duygusunun ehemmiyeti bir kez daha bu süreç ile anlaşılmiş oldu. Gençlerin genel olarak kriz dönemlerinde soğukkanlı kalabilme kabiliyetlerinin olması onlar adına sevindirici bir durumdur. Ancak bu soğukkanlı duruşun arka planının hem psikolojik hem de sosyolojik olarak, pandemi sonrası daha kapsamlı saha çalışmaları ile araştırılması gerekmektedir.

Dünya genelinde pek çok ülkede vaka sayılarındaki hızlı artış, ülkeleri yeniden en baştaki tedbirleri uygulamaya yöneltmiştir. Salgın sürecinde 2. bir dalga uzmanların öngöruları doğrultusunda

beklenmektedir. Bu nedenle bazı ek tedbirlerin alınması gerekmektedir. Vaka sayıları aşağı çekilemediği sürece ekonomik canlanma için uygulanan kademeli normalleşmenin çok bir işe yaramayacağı düşünülmektedir. Vaka sayılarının bu hızla devam etmesinin sağlık sektörünün bir noktadan sonra tıkanmasına sebep olacağı da öngörüler arasındadır. Dolayısıyla ek tedbirler uygulanarak vaka sayılarında düşüşler sağlanabilir. Her şeyden önce toplu merasimler ve kapalı mekân toplantılarının önlenmesi, kapalı ortamlarda çok fazla insanın bir arada olmasının önüne geçilmesi gerekmektedir. Çalışma saatlerinde hibrit bir modele gidilebilir. İş yerlerinde, evden ve işyerinden çalışma vardiyalı hale getirilerek kapalı ve aynı mekânda çalışan insan sayısı azaltılabilir. Böylece fiziksel mesafe daha fazla korunabilmiş olacaktır. Nişan, düğün, asker uğurlama, cenaze törenleri gibi geleneksel ritüellerde ciddi tedbirlerin uygulanması gerekmektedir. Şayet okulların açılma dönemine kadar vaka sayılarında ciddi anlamda bir düşüş olmaz ise güz döneminde örgün eğitime geçilebilmesi mümkün olmayacaktır. Bu da hem sosyal hem de ekonomik hayatın olumsuz etkilenmesi anlamına gelecektir ki toplumun böyle bir uygulamayı bir kez daha kaldırabilmesinin faturası çok daha ağır olacaktır.

KAYNAKÇA

Akın, H. (2018), Felaket Geliyorum Demişti: Ortaçağ'da Yaşanan Büyük Veba Salgını ve Toplumsal Yaşamdaki Sonuçları Üzerine Bir Değerlendirme. *Kebikec: İnsan Bilimleri İçin Kaynak Araştırmalı Dergisi*, (46).

Aktaş, F. (2010). H1N1 Aşısı Yapılsın mı? Yapılmasın mı?, *Ankem Dergisi*, 24 (Ek2): 201-205

Aktaş, Y. (2020), Üniversitelerde Uzaktan Eğitim Dönemi Yarın Başlıyor, <https://www.aa.com.tr/tr/egitim/universitelerde-uzaktan-egitim-donemi-yarin-basliyor/1774813>, Güncellenme Tarihi: 22.03.2020

Arslan, S. (1996), Yükseköğrenim Kredi Yurtlar Kurumuna Bağlı Yurtlarda Kalan Bayan Öğrencilerin Rekreasyon (Boş Zaman Değerlendirme) Sorunları Üzerine Bir Araştırma (Ankara İli Örneği) (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara: Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara

Aslan, R. (2020). Tarihten Günümüze Epidemiler, Pandemiler ve Covid-19. *Ayrıntı Dergisi*, 8(85).

Atak, H. (2011). Kimlik Gelişimi ve Kimlik Biçimlenmesi: Kuramsal Bir Değerlendirme. *Current Approaches in Psychiatry/Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 3(1).

Aytekin, E. (2020). 21. yüzyılda virüsler halk sağlığı için küresel tehdit haline geldi, <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/21-yuzyilda-virusler-halk-sagligi-icin-kuresel-tehdit-haline-geldi-1770401>, Güncelleme Tarihi: 18.03.2020

Baran, A. G. (2013). “Genç Ve Gençlik: Sosyolojik Bakış”, *Gençlik Araştırmaları Dergisi*, Yıl: 1, Cilt: 1, Sayı: 1, 6-25.

Başol, R. Ö., (2014), Akdeniz Çalışma Kültürü, Kırklareli Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 3(1), 1-14.

Bayrakdar, F., Altaş, A. B., Korukluoğlu, G., & Topal, S. (2015). Türkiye’de tespit edilen ilk MERS olgusunun moleküler tanısı ve fi logenetik analizi. *Molecular diagnosis and phylogenetic analysis of the fi rst MERS case in Turkey*. *Mikrobiyol Bul*, 49(3), 414-22.

Cammack, R., Atwood, T., Campbell, P., Parish, H., Smith, A., Frank Vella, F., ve Stirling, J., (2008), *Oxford Biyokimya ve Moleküler Biyoloji Sözlüğü* (2 ed.), Oxford Üniversitesi Yayınları

Çakır, M.Ö., Gökkoyun, S.C., (2019). Türkiye’de nüfusun yüzde 15,8’ini gençler oluşturuyor, <https://www.aa.com.tr/tr/turkiye/turkiyede-nufusun-yuzde-15-8ini-gencler-olusturuyor-1479521>, 16.05.2019

- Demir, M. (2019). Umumi Hıfzıssıhha Kanunu Üzerine Bir İnceleme, Çalışma ve Toplum Dergisi, S.62, 2015-2029
- Güler, M. (1996). Üniversite Gençliğinin Kişilik Özellikleri ve Uyum Sorunları, M.Ü. Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi, Sayı: 8, 109 -119
- Günaydın, E. (2020). “Çin'den çıkan koronavirüs diğer ülkelere nasıl yayıldı? Covid-19'un ülkelere göre yayılma hızı”, <https://tr.euronews.com/2020/03/13/cin-den-c-kan-koronavirus-diger-ulkelere-nas-l-yay-ld-covid-19-un-ulkelere-gore-yay-lma-h>, Son güncelleme: 13/03/2020
- Kır, İ. (2006). Toplumsal bir kurum olarak ailenin işlevleri, Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi, 10(36), 381-404
- Koç, M. (2004). Gelişim Psikolojisi Açısından Ergenlik Dönemi ve Genel Özellikleri, Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi Sayı : 17(2), 231-256
- Marshall, G. (2009). Sosyoloji Sözlüğü, Çevirenler: Akınhay, O., Kömürcü, D., Bilim ve Sanat Yayınları, Ankara
- Michaelis, M., Doerr, HW ve Cinatl, J. (2009). Bir influenza A H1N1 virüsü canlanması – pandemik H1N1 / 09 virüsü. Enfeksiyon , 37 (5), 381.)
- Özdemir, L. (2015). Şiddetli Akut Solunum Sendromu-SARS. Türkiye Klinikleri Public Health-Special Topic, 1(3), 37-45.
- Özdikmenli-Demir, G. (2010). Üniversite öğrencilerinde kimlik gelişimi: kimlik statülerinin sosyal sermaye ve kimlik sermayesi ile olan ilişkisi. Cumhuriyet Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi, 34(2), 1-10.
- Özkaya, H. (2016). Cumhuriyet döneminde bulaşıcı hastalıklarla mücadele, Türk Aile Hekimliği Dergisi, 2016; 20 (2): 77-84
- Soybaş, F. (2020). Onlar virüsün ‘hayalet taşıyıcıları’, <https://www.hurriyet.com.tr/yazarlar/fulya-soybas/onlar-virusun-hayalet-tasiyicilari-41509016>, 4 Mayıs 2020
- Şenol,D., Taştan, A., (2020). Covid-19 (Corona Virüs) ile Mücadelenin Görünmez Kahramanları: Ev Kadınları, International Journal of Social, Humanities and Administrative Sciences, Vol:6, Issue:27 / pp.831-851
- Tekir, S. (2019). Erken Cumhuriyet Dönemi Türkiye’de Bulaşıcı Hastalıklarla Mücadele (1923-1930), Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi, (65), 407-430
- Uyar, Y. (2016). Yeniden önem kazanan arboviral enfeksiyon etkeni: Zika virüs, Türk Hijyen ve Deneysel Biyoloji Dergisi, 2016; 73(1): 89 – 98
- Uyar, Y. (2016). Yeniden önem kazanan arboviral enfeksiyon etkeni: Zika virüs, Türk Hijyen ve Deneysel Biyoloji Dergisi, 2016; 73(1): 89 – 98
- Woo,G. (2019). Coronavirus: The Silent Killer, <https://www.channelnewsasia.com/news/video-on-demand/insight-fy1920/2019-novel-coronavirus-the-silent-killer-12433626>
- World Health Organization (WHO) (2020). Timeline of influenza A(H1N1) cases – laboratory confirmed cases and deaths as reported to WHO, www.who.int/csr/disease/
- Yıldız, F. (2011). Bitki Koruma (Fitopatoloji), E.Ü.Ziraat Fakültesi Bitki Koruma Bölümü, Bornova
- Yücel, B., & Görmez, A. A. (2019). SARS-Corona Virüsüne Genel Bakış. Türkiye Teknoloji ve Uygulamalı Bilimler Dergisi, 2(1), 32-39.

Zaki, A. M., Van Boheemen, S., Bestebroer, T. M., Osterhaus, A. D., & Fouchier, R. A. (2012). Isolation of a novel coronavirus from a man with pneumonia in Saudi Arabia. *New England Journal of Medicine*, 367(19), 1814-1820

https://tr.wikipedia.org/wiki/Salg%C4%B1nlar_listesi

<https://www.milliyet.com.tr/dunya/cinden-abdnin-kovid-19-laboratuarda-uretildi-iddiasi-bilimsel-degil-aciklamasi-6190282>

https://tr.wikipedia.org/wiki/%C5%9Eiddetli_akut_solunum_yolu_sendromu

https://www.who.int/mediacentre/news/statements/2010/h1n1_vpc_20100810/en/

<https://www.ecdc.europa.eu/en/middle-east-respiratory-syndrome-coronavirus/factsheet>

<https://hsgm.saglik.gov.tr/tr/bulasici-hastaliklar/mers-co-v/mers-cov-liste/mers-co-v.html>

<https://www.who.int/emergencies/mers-cov/en/>

https://www.who.int/health-topics/ebola/#tab=tab_1

https://tr.wikipedia.org/wiki/Bat%C4%B1_Afrika_ebola_salg%C4%B1n%C4%B1

https://www.who.int/health-topics/ebola/#tab=tab_1

<https://www.who.int/en/news-room/fact-sheets/detail/zika-virus>, 20 Temmuz 2018

<https://hsgm.saglik.gov.tr/tr/zoonotikvektorel-zika/detay.html>

<https://www.haberturk.com/corona-virusu>, Güncellenme Tarihi: 07.06.2020, 17:10:02

<https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=8580&MevzuatTur=9&MevzuatTertip=5>

<https://hsgm.saglik.gov.tr/tr/zoonotikvektorel-haberler/ebola-virusu-vaka-yonetim-rehberi-yayinlandi.html>

<https://www.toraks.org.tr/news.aspx?detail=902>

<https://www.saglik.gov.tr/TR,31923/turkiyede-zika-virus-hastaligi-bulunmamaktadir.html>

<https://www.saglik.gov.tr/TR,62241/grip-influenza-basin-aciklamasi-15012020.html>

https://www.ntv.com.tr/video/turkiye/turkiyede-ilk-corona-virus-vakasi-goruldu,uM4nuf_oZEiazZVTsCM7rQ

https://twitter.com/drfalettinkoca?ref_src=twsrc%5Etfw%7Ctwcamp%5Etweetembed%7Ctwtterm%5E1245030998762500096&ref_url=https%3A%2F%2Fwww.haberturk.com%2F31-mart-saglik-bakanligi-koronavirus-tablosu-turkiye-gunluk-koronavirus-tablosu-ve-guncel-vaka-sayisi-2631019

<https://www.worldometers.info/coronavirus/>

https://tr.wikipedia.org/wiki/Halk_sa%C4%9Fl%C4%B1%C4%9F%C4%B1

<https://hsgm.saglik.gov.tr/tr/tuberkuloz-baskanligimiz/tarihte.html>

<https://www.sabah.com.tr/yasam/2020/05/24/normallesme-tarihleri-belli-oldu-mu-aciklandi-mi-normallesme-takvimi-ve-sureci-nasil-olacak-1-haziranda-nereler-acik-olacak>, Giriş Tarihi: 25.5.2020 01:04 Son Güncelleme: 25.5.2020 20:53

<https://www.hurriyet.com.tr/gundem/bakan-koca-acikladi-iste-corona-virusten-olum-yas-ortalamasi-41534997>

<https://kelimeler.gen.tr/genclik-nedir-ne-demek-127687>

<https://www.dw.com/tr/t%C3%BCrkiyenin-n%C3%BCfusu-83-milyonu-ge%C3%A7ti/a-52251064>

<https://www.verikaynagi.com/grafik/yuksekogretimde-net-okullasma-orani/>

<https://istatistik.yok.gov.tr/>

<https://www.haberturk.com/bakan-koca-verileri-paylasti-iste-turkiye-de-koronavirus-vakalarinin-yas-ve-cinsiyet-grafigi-2638977,07.04.2020-22:45>, Güncelleme: 08.04.2020 - 07:51

<https://kuzem.kku.edu.tr/Idari/Sayfa/Index?Sayfa=Hakkimizda>

https://orgm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2020_03/21161617_brosur_yetiskin_son.pdf

<https://tr.euronews.com/2020/07/13/koronavirusun-gercek-olmadigina-inanan-30-yas-ndaki-genc-covid-19-dan-hayatini-kaybetti>